

7 ITHREACHA, GEOLAÍOCHT AGUS HIDRIGEOLAÍOCHT

7.1 RÉAMHRÁ

- 1 Soláthraítear measúnú sa chaibidil seo ar an tionchar a bhaineann leis an bhforbairt ghaolmhar ar ithreacha, ar gheolaíocht agus ar hidrigeolaíocht mar a leagtar amach i gCaibidil 6, **Imleabhar 3B** den EIS. Baineann an fhaisnéis sa chaibidil seo le cur síos ar nádúr geolaíoch agus hidrigeolaíoch Limistéar Staidéir na Mí (MSA).
- 2 Tá achar os cionn 500 méadar ar an dá thaobh den ailíniú bealaigh a bheartaítear i gceist sa mheasúnú ithreacha, geolaíochta agus hidrigeolaíochta ar Limistéar Staidéir na Mí. Tá an t-ábhar geolaíochta sin le fáil feadh an ailínithe de bharr sil-leagan spruadair thar na milliúin bliain. Tá an t-ábhar geolaíochta atá faoin limistéar staidéir, idir an fho-ithir den mhianra oighreach agus an bhuncharraig, ceilte faoi thalamh. Déantar cur síos ar chineál, ar mhéid agus ar chastacht an ábhair gheolaíochta, ón dromchla síos tríd an bhfo-ithir mhianra go dtí an bhuncharraig.
- 3 Déantar breithniú ar an tionchar féideartha ar na tosca ithreach, geolaíochta agus screamhuisce atá ann cheana maidir le céim na tógála, leis an gcéim oibríoch agus le céim an díchoimisiúnaithe den fhorbairt a bheartaítear. Déantar cur síos ar na bearta maolaithe a bheidh ina gcuid den fhorbairt, déantar aon tionchar iarmharach ar an gcomhshaol a shainnithint agus déantar suntasacht an tionchair sin a mheas.
- 4 Déantar cur síos i gCaibidil 6, **Imleabhar 3B** den EIS ar shaghas agus ar réim iomlán na forbartha a bheartaítear, lena n-áirítear gnéithe de dheardh na líne lasnairde (OHL) agus na túir. Soláthraítear cur síos fíorasach, de réir coda, ar an línebhealach ar fad inti. Leagtar amach i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS na príomhoibreacha tógála a bheartaítear mar chuid den fhorbairt agus cuirtear san áireamh iad sa *Phlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála* (CEMP) imlíneach (feic Aguisín 7.1, **Aguisíní Imleabhar 3B** den EIS).

7.2 MODHEOLAÍOCHT

- 5 Réitíodh an chaibidil seo agus úsáid á baint as na moltaí a leagtar amach in *Guidelines on the Information to be contained in Environmental Impact Statements (Treoirínite maidir leis an bhFaisnéis a chuimseofar i Ráitis Tionchair Timpeallachta)* (Márta 2002) ón nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (EPA). Cuireadh san áireamh chomh maith na treoirínite agus na moltaí i bhfoilseachán Institiúid Geolaithe na hÉireann (IGI), *Geology in Environmental Impact Statements – A Guide (Geolaíocht i Ráitis Tionchair Timpeallachta – Treoir)* (IGI 2002) agus *Guidelines for the Preparation of Soils, Geology and Hydrogeology Chapters of Environmental Impact Statements (Treoirínite maidir leis na Caibidlí ar Ithreacha, Gheolaíocht agus*

Hidrigeolaíocht i Ráitis Tionchair Timpeallachta a Ullmhú) (IGI 2013) agus an chaibidil seo á réiteach.

- 6 Tá an fhaisnéis sa chaibidil seo roinnte i bhforannáin, chun cur síos a dhéanamh ar na gnéithe áirithe a bhaineann le hithir, le geolaíocht agus le hidrigeolaíocht. Agus an chaibidil seo á réiteach, rinneadh comhordú agus measúnú ar an bhfaisnéis ábhartha. Déantar mionsonrú breise ar na foinsí faisnéise sa chaibidil seo.
- 7 Is iad príomhchuspóirí na caibidle seo sainaitheint a dhéanamh ar na nithe seo a leanas:
- Tosca geolaíochta agus screamhuisce a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar inmharthanacht theicniúil na forbartha a bheartaítear;
 - Tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag an bhforbairt a bheartaítear ar ithreacha, ar gheolaíocht, ar oidhreacht gheolaíochta screamhuisce agus ar thalamh éillithe feadh bhealach na forbartha a bheartaítear agus sa limistéar in aice láimhe;
 - Sriannta a d'fhéadfadh na gnéithe sin a leagan ar an bhforbairt a bheartaítear;
 - Bearta maolaithe a d'fhéadfadh a bheith ag teastáil chun aon drochthionchar a bhaineann leis an bhforbairt a bheartaítear a íoslaghdú; agus
 - Measúnú ar shuntasacht aon tionchair iarmharaigh.
- 8 Meastar go sásaíonn an fhaisnéis sa chaibidil seo na riachtanais sonraí a moladh in *Guidelines on the Information to be contained in Environmental Impact (Treoirlínte maidir leis an bhFaisnéis a chuireadh i Ráitis Tionchair Timpeallachta)* (2002) ón nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil.
- 9 Is liosta atá anseo a leanas de na tagairtí geolaíochta agus na sonraí foilsithe a úsáideadh sa chaibidil seo:
- An Foras Talúntais (1980). *General Soil Map of Ireland (Léarscáil Ghinearálta Ithreach na hÉireann)*;
 - An Foras Talúntais (1983). *Soils of County Meath (Ithreacha Chontae na Mí)*;
 - Clarke, A, Parkes. M, Gately. S, (2007). *Geological Heritage of Meath (Oidhreacht Gheolaíochta na Mí)*. Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann, Baile Átha Cliath; An Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil agus Suirbhéireacht Gheolaíochta na

hÉireann (2009). *Historic Mine Sites – Inventory and Risk Classification (Suíomhanna Stairiúla Mianaigh – Fardal agus Rangú Rioscaí)*;

- Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann (1997). *Scála 1:100,000 Sheet 8 – Geology of Monaghan – Carlingford (Leathanach 8 – Geolaíocht Mhuineacháin – Chairlinn)*;
- Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann (2001). *Scála 1:100,000 Sheet No. 13 – Geology of County Meath (Leathán Uimh. 13 – Geolaíocht Chontae na Mí)*; Léarscáileanna Stairiúla Geolaíochta, 6 horlaí:1 mhíle;
- Léarscáileanna Stairiúla 6” agus 25” ó Shuirbhéireacht Ordanáis Éireann;
- Meehan, R.T., Warren W.P. agus Gallagher, C.J.D. (1997). *The sedimentology of a late Pleistocene drumlin near Kingscourt, Ireland (Dríodareolaíocht dhroimín na tréimhse Pléisticéiní déanaí láimh le Dún an Rí, Éire)*;
- Meehan R.T. (1999a). *Directions of ice flow during the last Glaciation in counties Meath, Westmeath and Cavan (Treonna an tsreafa oighir le linn an Oighriúcháin deiridh i gContae na Mí, i gContae na hIarmhí agus i gContae an Chabháin)*;
- Meehan, R.T. agus Warren, W.P., (1999b). *The Boyne Valley in the Ice Age (Gleann na Bóinne san Oighearaois)*;
- Meehan, R.T., (2000). *Kells and adjacent areas, County Meath, Ireland (Ceanannas agus limistéir in aice láimhe, Contae na Mí, Éire)*;
- MCOS / RPS, Clonee – North of Kells M3 EIS (MCOS / RPS, EIS M3 Chluain Aodha – Ó Thuaidh ó Ceanannas) (2002);
- Léarscáileanna scála 1:50,000 ó Shuirbhéireacht Ordanáis Éireann, Leatháin 35, 42, 43, 49 agus 50; agus
- Rudland, D.J., Lancefield, R.M. agus Mayell, P.N. (2011). *Contaminated Land Risk Assessment, A Guide to Good Practice*. CIRIA C552 Londain.

- 10 Feic an leabharliosta san imleabhar seo den EIS chun liosta tuarascálacha dá dtagraítear sa chaibidil seo a fháil. Rinneadh tagairt do roinnt mhaith tacar sonraí ar líne maidir leis an ithir, fo-ithir agus geolaíocht san MSA, lena n-áirítear sonraí ó Shuirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann (GSI), an Roinn Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádúrtha (DCENR) agus an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil. Chuathas i mbun comhairliúcháin le heagraíochtaí reachtúla agus neamhreachtúla agus áirítear leis sonraí maidir le comhairliúchán leis an GSI (feic Caibidil 3, **Imleabhar 3B** den EIS chun sonraí a fháil maidir le comhairliúchán scóipe agus reachtúil).

- 11 Measadh gur bhain na saincheistean seo a leanas le hábhar sa chaibidil seo den EIS de thoradh na tuairime scópála ón mBord Pleanála (feic Aguisín 1.3, **Aguisíní Imleabhar 3B** den EIS):
- Measúnú ar chreimeadh ithreach féideartha, go háirithe mar a dtéann sé i bhfeidhm ar ghnáthóga tosaíochta, ar limistéir shainithe chaomhantais, agus cóngarach do dhobharlaigh dhromchla;
 - Ráiteas modh tógála a chur isteach, lena saináithnítear limistéir lena ngabhann íogaireacht ar leith a dteastaíonn sainbhearta maolaithe tógála uathu, lena n-áirítear limistéir mhóna; agus
 - Saináithint agus measúnú a dhéanamh ar thionchar féideartha ar shuíomhanna a bhfuil spéis iontu ó thaobh na hoidhreachta geolaíche, lena n-áirítear Sruth Allt Maise agus Moiréan Ghalltroma.
- 12 Tugadh cuairteanna ar Limistéar Staidéir na Mí i mí Feabhra 2009, i mí Iúil 2009, i mí Aibreáin 2011, agus idir mí an Mheithimh 2013 agus mí Mheán Fómhair 2013. Rinneadh réamhshuirbhéanna ar an suíomh agus suirbhéanna imscrúdú suímh sa chás gur thug an t-úinéir talún cead rochtana. In obair allamuigh, díriodh ar fhíorú a dhéanamh ar chruinneas na mbunachar sonraí náisiúnta. Taifeadadh sonraí suíomhoiriúnaithe agus áiríodh leo cineálacha fo-ithreach, táscairí fásra, fuaráin, sonraí draenála agus rochtain ghinearálta feithiclí ar ithreacha a thaifeadadh. Sa chás gur tugadh cead rochtana ar láithreacha túir a bheartaítear, taifeadadh sil-leagain fo-ithreach agus nithe nochta / codanna roghnaithe de réir an *Code of Practice for Site Investigations (Cód Cleachtais maidir le hImscrúduithe Suímh)* (BS 5930:1999) ón British Standard Institute.
- 13 Cé go bhfuil gach tionscadal agus forbairt a bhfuil EIA ag teastáil ina leith de scála nó de chineál go bhféadfadh siad tionchar a bheith acu ar an gcomhshaol, maidir le líne tharchuir, agus úsáid bealaí rochtana sealadacha agus limistéir sreangaithe, meastar go mbeidh an tionchar ar ithreacha, ar gheolaíocht agus ar an gcomhshaol hidrigeolaíoch beag i gcomparáid le tionscadail líneacha eile, ar nós forbairtí bóthair nó píblíne.
- 14 Sa chaibidil seo, déantar measúnú ar an tionchar féideartha ar an gcomhshaol geolaíochta a d'éireodh as an bhforbairt a bheartaítear agus cuirtear bearta maolaithe chun tosaigh chun aon tionchar suntasach a laghdú. Réamh-mheastar suntasacht an tionchair thuartha ar an gcomhshaol geolaíochta bunaithe ar na bearta maolaithe a mholtar.
- 15 Leagtar amach na critéir le déine an tionchair a mheas i d**Tábla 7.1**. Is ionann an téarmaíocht a úsáidtear i gcomhair suntasacht agus fad ama tionchair agus an téarmaíocht a fheictear i gcáipéis na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil, *Guidelines on the Information to be*

Contained in *Environmental Impact Statements (Treoirlínte maidir leis an bhFaisnéis a Chuireofar i Ráitis Tionchair Timpeallachta)* (Márta 2002). Braitheann méid tionchair ar bith ar scála dóchúil an athraithe a thuarar ar dhálaí bonnlíne de thoradh an tionchair a thuarar agus cuirtear fad ama an tionchair san áireamh, i.e. sealadach nó buan. Tugtar sainmhínithe ar mhéid aon tionchair i d**Tábla 7.1**.

Tábla 7.1: Sainmhínithe ar Mhéid an Tionchair

Méid	Critéir
An-Mhór	Tionchar a mhúchann saintréithe íogaire na hithreach nó an chomhshaoil gheolaíochta
Mór	Athrú bunúsach ar thosca na talún, ar cháilíocht an screamhuisce nó ar an tsreabhréisim
Measartha	Athrú ar thosca na talún, ar cháilíocht an screamhuisce nó ar an tsreabhréisim a d'fhéadfaí a thomhas
Beag	Athrú beag ar thosca na talún, ar cháilíocht an screamhuisce nó ar an tsreabhréisim
Diomaibhseach	Gan aon tionchar ar thosca na talún, ar cháilíocht an screamhuisce nó ar shreabhadh a d'fhéadfaí a thomhas

Foinse: *Guidelines on the Information to be contained in Environmental Impact Statements (Treoirlínte maidir leis an bhFaisnéis a Chuireofar i Ráitis Tionchair Timpeallachta)* (Márta 2002) ón nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil

16 D'fhéadfadh tionchar a bheith diúltach, neodrach nó dearfach sna cásanna seo a leanas:

- Tionchar dearfach – athrú a chuireann cáilíocht an chomhshaoil chun feabhais;
- Tionchar neodrach – athrú nach ndéanann difear do cháilíocht an chomhshaoil; agus
- Tionchar diúltach – athrú a íslíonn cáilíocht an chomhshaoil.

17 Is ionann an téarmaíocht a úsáidtear i gcomhair fad ama tionchair agus an téarmaíocht a mhínítear in *Guidelines on the Information to be Contained in Environmental Impact Statements (Treoirlínte maidir leis an bhFaisnéis a Chuireofar i Ráitis Tionchair Timpeallachta)* (Márta 2002) ón nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil mar seo a leanas:

- Tionchar Sealadach – tionchar a mhaireann bliain amháin nó níos lú;
- Tionchar Gearrthéarmach – tionchar a mhaireann idir bliain amháin agus seacht mbliana;
- Tionchar Meántéarmach – tionchar a mhaireann idir seacht mbliana agus cúig bliana déag;

- Tionchar Fadtéarmach – tionchar a mhaireann idir cúig bliana déag agus seasca bliain; agus
- Tionchar Buan – tionchar a mhaireann níos mó ná seasca bliain.

18 Baineadh úsáid as cur chuige cáilíochtúil sa mheasúnú, tríd an rangú suntasachta i d**Tábla 7.2** a leanúint go ginearálta agus trí bhreithiúnas gairmiúil. Tá an tsuntasacht a bhaineann le tionchar tuartha bunaithe ar mheascán d'íogaireacht nó de thábhacht na tréithe agus de mhéid tuartha aon tionchair áirithe. Sonraítear na cineálacha tionchair mar thionchar tairbhiúil, drochthionchar nó tionchar diomaibhseach, tionchar sealadach nó tionchar buan agus, ó thaobh suntasachta de, sonraítear na cineálacha tionchair mar thionchar mór, tionchar measartha, tionchar beag nó tionchar nach bhfuil suntasach (diomaibhseach).

Tábla 7.2: Measúnacht ar Chritéir

Íogaireacht	Méid				
	An-Mhór	Mór	Meánach	Beag	Diomaibhseach
Mór	Mór	Mór	Measartha	Measartha	Beag
Meánach	Mór	Measartha	Measartha	Beag	Diomaibhseach
Íseal	Measartha	Measartha	Beag	Diomaibhseach	Diomaibhseach
Diomaibhseach	Beag	Beag	Diomaibhseach	Diomaibhseach	Diomaibhseach

19 Le go n-aithneofaí tionchar féideartha, caithfidh trí thoisic a bheith ann. Seo a leanas iad: foinse nó tionchar féideartha, gabhdóir a bhféadfaí difear diúltach a dhéanamh dó, agus conair nó nasc a ligeann don fhoinsé dul i bhfeidhm ar an ngabhdóir. Ní shonrófar tionchar mura mbíonn na trí thoisic ann ag aon am amháin.

7.2.1 Ábhar Reachtaíochta agus Beartais

20 Rinneadh measúnú ar an bhforbairt a bheartaítear i ndáil leis an reachtaíocht iomchuí Eorpach agus Náisiúnta agus le beartais reachtúla agus treoir reachtúil eile. Cuireadh an reachtaíocht a leanas san áireamh mar chuid den mheasúnacht tionchair seo.

- Treoir Chomhdhlúite an EIA 2011/92/AE;
- *Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Beartas Uisce) 2003* [I.R. Uimh. 722/2003];
- *Na hAchtanna um Bainistiú Dramhaíola, 1996-2013*;
- *Rialacháin na gComhphobal Eorpach maidir le Cuspóirí Comhshaoil (Screamhuisce), 2010*; [I.R. Uimh. 9/2010]; agus

- *European Communities (Environmental Impact Assessment) (Amendment) Regulations [Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnacht Tionchair Timpeallachta) (Leasú)], 2001 [I.R. Uimh. 538/2001].*

7.3 SAINTRÉITHE NA FORBARTHA A BHEARTAÍTEAR

21 Sonraítear an príomhthionchar féideartha ar na hithreacha, ar an ngeolaíocht agus ar an hidrigeolaíocht i Limistéar Staidéir na Mí tráth chéim na tógála. Cuirtear sonraí faoin tionchar féideartha san áireamh i Rannán 7.5. Tríd is tríd, réamh-mheastar go mairfidh an clár tógála thart ar thrí bliana. Is éard atá san fhorbairt a bheartaítear tógáil na dtúr mar aon le suíomhanna aonair a mbeidh thart ar 340 m eatarthu. Go ginearálta, féadfar céim na tógála a bhriseadh síos mar seo a leanas: réiteach an tsuímh (lena n-áirítear mataí rubair sealadacha nó painéil alúmanaim bhóthair shealadacha a leagan, claíocha a bhaint agus claíocha sealadacha a chur suas nuair is gá); na hoibreacha go léir a bhaineann le mionathruithe a dhéanamh ar an OHL tarchuir 110 kV reatha, bunsraitheanna túir a shuiteáil agus oibreacha ag Fostáisiún Fhearann na Coille atá ann cheana féin; túir a chur in airde; cuailí cosanta, teascadh crann, seoltóirí a shreangú, an líne a choimisiúnú agus talamh a athchóiriú.

7.4 AN STAID FAOI LÁTHAIR

7.4.1 Topagrafaíocht agus Geomoirfeolaíocht

22 Feic Fíor 7.1 – Fíor 7.4, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS. Athraíonn an topagrafaíocht feadh an ailínithe ó thimpeall:

- 50 m go 160 m Os Cionn Tagra Ordanáis (AOD) sa chuid thuaidh (Túr 237 – Túr 257);
- 50 m agus 100 m AOD sa cheantar láir (Túr 257 – Túr 395); agus
- 90 m agus 130 m sa chuid theas (Túr 395 – Túr 410).

23 Cruthaíodh an mhoirfeolaíocht go príomha le linn na ré oighrí deiridh (Lár na Tíre), agus athraíodh í ina dhiaidh sin ar fud na tréimhse HOLAICÉINÍ IAR-OIGHRÍ. Sil-leagadh formhór an dríodair Cheathartha i Limistéar Staidéir na Mí le linn an oighriúcháin deiridh, go díreach ó na hoighearchlúideacha ollmhóra a bhí ag bogadh ón iarthuaisceart go dtí an t-oirdheisceart.

24 Tá geomoirfeolaíocht Limistéir Staidéir na Mí roinnte idir an tírdhreach droimníneach ó thuaidh agus an limistéar íseal d'Aolchloch Carbónmhar ó dheas. Tá an réigiún droimníneach suite ó thuaidh ón ailíniú (ó thuaidh ó Mhaigh nEalta agus ó Bhaile an Chaisleáin, Túr 237 – Túr 251). Gabhann foirmeacha éagsúla le droimníní, an chuid is mó díobh fadaithe i dtreo an tsreafa oighir. Tá círiní géara ag roinnt droimníní, agus is cuarach atá roinnt eile ó thaobh próifíle de. Cé go bhfuil an chuid is mó de dhroimníní comhdhéanta d'oighear nó de thillí, tá croileacán

carraige ag roinnt díobh. Tá roinnt de na dromanna ailínithe trasnach le sreabhthreo an oighir (a dtugtar 'moiréin easnacha' Rogen orthu) agus rinneadh iad a shruthlíniú agus a fhorchló le forbairt droimníní ina dhiaidh sin, agus d'fhan roinnt eile gan aon tionchar orthu.

- 25 Tá airdí os cionn leibhéal na farraige (tagra ordanáis) anseo idir timpeall 60 m in aice le Sruthán Allt Maise go dtí timpeall 160 m siar ó thuaidh ó Chill Mhaighneann. Tá céamaí agus spré-shilleagain i roinnt áiteanna i dtuaisceart Chontae na Mí, agus iad suntasach timpeall ar Chill Mhaighneann ag bun Ghleann Dhún an Rí agus Bhaile an Chaisleáin / Chluain an Ghaill.
- 26 Tá ísealtailte droimneacha a bhfuil diaimictítí fúthu, agus roinnt cnocán gairbhéil²⁶, easracha agus tailte réidhe gláracha anseo agus ansiúd sna hÍsealchríocha aolchloiche theas. Meastar go bhfuil sil-leagain mhoiréin ag Galltroim agus Ceanannas ann de bharr sosa i gcúlú oighir.

7.4.2 Ithreacha

- 27 Athraíonn Limistéar Staidéir na Mí i dtéarmaí a ithreach, a fho-ithreach agus a gheolaíochta buncharraige. Tá faisnéis ghinearálta maidir le cineálacha ithreach in *General Soil Map of Ireland (Léarscáil Ghinearálta Ithreach na hÉireann)* (An Foras Talúntais 1981), *Soils of Co. Meath (Ithreacha Chontae na Mí)*; (An Foras Talúntais) (1983), *Geology of County Meath (Geolaíocht Chontae na Mí)* (GSI, 2001) agus ar shuíomh gréasáin na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil www.epa.ie. Tá raon ithreacha i Limistéar Staidéir na Mí idir Clonturkan agus Fostáisiún Fhearann na Coille.
- 28 Is iad seo a leanas na príomhghrúpaí ithreach:
- AminPD – ithir mhianrach dhomhain le drochdraenáil, díorthaithe den chuid is mó ó mháthairábhair neamhchailcreacha. Áirítear gléirigh uisce dromchla agus gléirigh screamhuisce sa chatagóir sin;
 - AminDW – ithir mhianrach dhomhain le draenáil mhaith, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair neamhchailcreacha. Áireofar ithreacha donna aigéadacha agus ithreacha podsalacha donna sa chatagóir sin;
 - BminDW – Ithir mhianrach dhomhain le draenáil mhaith, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair chailcreacha. Áirítear ithreacha podsalacha liathdhonna agus donnithreacha (stádas meán-ardbhuin) sa chatagóir sin; agus
 - BminSW – Ithir mhianrach éadomhain le draenáil mhaith, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair cailcreach. Áirítear reinsíní agus liteasail sa chatagóir sin.

²⁶ tillí

29 Tá na grúpaí ithreach seo a leanas ar fáil, ach níl siad chomh fairsing agus ní fhaightear ach i bhfoirmíochtaí beaga iad:

- BminPD – ithir mhianrach dhomhain le drochdhraenáil, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair chailcreacha. Áirítear gléirigh uisce dromchla agus gléirigh screamhuisce sa chatagóir sin;
- BminPDPT – ithreacha mianracha le drochdhraenáil le barrithir mhóinteach, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair chailcreacha. Áirítear gléirigh mhóinteacha sa chatagóir sin;
- AminSW – ithir mhianrach éadomhain le draenáil mhaith, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair neamhchailcreacha. Áirítear liteasail agus reigeasail sa chatagóir sin;
- AminSP – ithir mhianrach éadomhain le drochdhraenáil, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair neamhchailcreacha. Áirítear gléirigh uisce dromchla agus screamhuisce sa chatagóir sin;
- BminSP – ithir mhianrach éadomhain le drochdhraenáil, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair chailcreacha. Áirítear gléirigh uisce dromchla agus gléirigh screamhuisce sa chatagóir sin;
- AlluvMIN – glárach neamhdhifreáilte;
- AminSW – ithir mhianrach éadomhain le draenáil mhaith, díorthaithe go príomha ó mháthairábhair neamhchailcreacha. Áirítear liteasail agus reigeasail sa chatagóir sin; agus
- Lac – sil-leagain locha (neamhdhifreáilte).

30 Feictear ithreacha gláracha feadh chúrsa na bpríomhghnéithe den uisce dromchla i Limistéar Staidéir na Mí. Go háirithe, tá ithreacha gláracha le feiceáil feadh na Bóinne agus a craobh-aibhneacha. Tá mionlimistéir de mhóin réitithe (Cut) le feiceáil go soiléir i Limistéar Staidéir na Mí. Tá limistéar móna réitithe agus sil-leagain locha in aice le Droichead Chearballáin, timpeall 5 km soir ó thuaidh de Cheanannas (taobh thiar de Thúr 286 – Túr 297).

7.4.3 Geolaíocht

7.4.3.1 Geolaíocht Cheathartha

31 Tá faisnéis ghinearálta maidir leis an nGeolaíocht Cheathartha (Fo-ithir) ar fáil in *Geology of County Meath (Geolaíocht Chontae na Mí)* (GSI, 2001) agus ar shuíomh gréasáin na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil: (www.epa.ie). Sil-leagadh formhór an dríodair

Cheathartha le linn na hOighearaoise féin, go díreach ó na hoighearchlúideacha ollmhóra a bhí ag bogadh ón iarthuaisceart go dtí an t-oirdeisceart nó ón leá-uisce a lean na hoighearchlúideacha a bhí ag leá go mall. Feic Fíor 7.1 – Fíor 7.4, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS.

32 Maidir le léarscáiliú ar líne na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil (<http://maps.epa.ie/>), is till aolchloiche Carbónmhaire (TLs) agus sceallaí Namúracha / tillí gaineamhchloiche (TNSSs) is mó atá sna fo-ithreacha, cé go bhfuil gaineamh oigheardhobhrach agus gairbhéil (GLs / GNSSs) iontu chomh maith. Thug an Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil agus an GSI buncharraig faoi deara ar an dromchla i limistéar beag feadh an ailínithe.

33 Is é till a thagann ó fhoirmíochtaí éagsúla carraige an príomhábhar a fhaightear feadh an ailínithe. Is dríodar neamhscagtha é till díorthaithe ó iompar agus ó shil-leagan oighearshrutha. Tá till oighreach comhdhéanta de mheascán ilchineálach cré, gainimh, gairbhéil agus bollán.

34 Tá na ceithre ghrúpa fo-ithreach seo ceannasach feadh an ailínithe:

- TNSSs – Tillí díorthaithe ó Sceallaí agus ó Ghaineamhchlocha (Namúracha);
- GLS – Gainimh agus Gairbhéil díorthaithe ó Aolchloch (Carbónmhar);
- TLS – Till díorthaithe ó Aolchloch (Carbónmhar); agus
- TLPSsS – Till díorthaithe ó Ghaineamhchloch agus ó Sceall (Pailéasóch Íochtair).

35 Tá na grúpaí fo-ithreacha seo ar fáil feadh an ailínithe ach níl siad chomh fairsing:

- A – Glárach neamhdhifreáilte;
- Rck – Buncharraig ag an Dromchla;
- L – Dríodar Neamhdhifreáilte Locha;
- GNSSs – Gainimh agus Gairbhéil díorthaithe ó Sceallaí agus ó Ghaineamhchlocha (Namúracha);
- BASESK – Gairbhéal agus Gaineamh Eascrach Bunúsach;
- CUT – Móin Réitithe; agus
- GLPSsS – Gairbhéal díorthaithe ó Ghaineamhchloch agus ó Sceallaí (Pailéasóch Íochtair).

- 36 Déantar achoimre ar na láithreacha túir a bheartaítear i ngach grúpa fo-ithreach a leagan amach thíos i d**Tábla 7.3** agus tá siad le feiceáil i bhFíor 7.1 – Fíor 7.4, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS.

Tábla 7.3: Rangú Fo-ithreacha ag Láithreacha Túir

Grúpa Fo-ithreach ²⁷	Líon na dTúr sa chatagóir fo-ithreach	% na dTúr sa chatagóir fo-ithreach
Glár (Neamhdhifreáilte)	5	<u>3.0%</u>
Gaineamh agus gairbhéil oigheardhobhracha	26	<u>15.8%</u>
Sil-leagain oighearlochacha (neamhdhifreáilte)	2	<u>1.2%</u>
Buncharraig ag an dromchla nó in aice leis	4	<u>2.4%</u>
Móin	3	<u>1.8%</u>
Till	125	<u>75.8%</u>
IOMLÁN	165	100%

7.4.3.2 Geolaíocht na Buncharraige

- 37 Feic Fíor 7.5 – Fíor 7.8, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS. Léiríonn tagairt don fhaisnéis chui gheolaíochta atá ar fáil in *Geology Map of County Meath (Léarscáil Gheolaíochta Chontae na Mí)* (GSI, 2001) agus in *Geology Map of Monaghan – Carlingford (Léarscáil Gheolaíochta Mhuineacháin – Chairlinn)* (GSI, 1997), gurb ilchineálach atá geolaíocht na buncharraige feadh an ailínithe.
- 38 Léirítear i dtagairt don léarscáil gheolaíoch fhoilsithe don limistéar sin, de scála 1:100,000, *Sheet No. 13 - Bedrock Geological Map of County Meath' (Leathanach Uimh. 13 – Léarscáil Gheolaíoch Bhuncharraige de Chontae na Mí)* (GSI, 2001) agus don léarscáil scála 1:100,000 *Sheet 8 – Bedrock Geological Map of Monaghan – Carlingford (Leathanach 8 – Léarscáil*

²⁷ Bunaithe ar Shonraí GSI www.gsi.ie

Gheolaíoch ar Bhuncharraig Chontae Mhuineacháin – Chairlinn) (GSI, 1997), go bhfuil Sil-leagan Namúrach (320-290 milliún bliain ó shin) go príomha faoi bhun an limistéir sin, idir Túr 387 agus Túr 404. Tá cisil Namúracha (neamhdhifreáilte) (NAM) comhdhéanta de ghaineamhchlocha, de shioltachloch agus de sceallaí le bandaí tanaí guail agus tá siad le fáil siar ó dheas ó bhaile Dhún Seachlainn.

- 39 Tá sil-leagain ón tréimhse Ordaiviseach-Shiolúrach (Túr 237 – Túr 259 agus Túr 290 – Túr 303) suite ó thuaidh ón Uaimh agus tá sil-leagain Charbónmhara (idir 355 milliún agus 290 milliún bliain d’aois) suite idir Túr 260 – Túr 290, Túr 304 – Túr 386, agus Túr 404 – Túr 410. Tá Foirmíocht ‘Cailpe’ Leamhcáin (Lu) faoi bhun na coda láir den fhorbairt a bheartaítear (Túr 260 – Túr 386 agus Túr 403 – Túr 410). Cisil na hUaimhe atá neamhdhifreáilte (SD), Grúpa Bhaile Chrúis (neamhdhifreáilte) (CRT), Grúpa Fhine Gall (neamhdhifreáilte) (FNG) atá ar fad suite ó thuaidh ón Uaimh, Contae na Mí.
- 40 Tá dáileadh na n-aonad geolaíoch, feadh an ailínithe bealaigh a bheartaítear, bunaithe ar fhaisnéis a foilsíodh ón GSI; léirítear é i bhFíor 7.5 – Fíor 7.8, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS. Pléitear comhábhair agus saintréithe na n-aonad éagsúil carraige anseo.
- 41 Sil-leagain Ordaiviseacha / Shiolúracha (Foirmíocht Bhaile an tSalainn, Foirmíocht Clontail agus Foirmíocht Chaisleán Raithin). Tá na sil-leagain Ordaiviseacha feadh an ailínithe comhdhéanta de ghréabhacaí, de ghaineamhchlocha agus de láibchlocha. Rinneadh na clocha sin de ghainimh, de láib agus de shiolta a shil-leag sruthanna turbaidíteacha i lonnú domhain mara ag imeall an Aigéin Iapéitís ársa. Rinne imeachtaí fillte, éasctha agus fodhuchtaithe a tharla ina dhiaidh sin páirtchlaochlú ar na carraigeacha sin.
- 42 Tá na foirmíochtaí seo a leanas i measc na bhfoirmíochtaí geolaíocha éagsúla a chomhdhéanann Limistéar Staidéir na Mí:
- Cisil na hUaimhe. Tá Grúpa na hUaimhe comhdhéanta go príomha d’aolchlocha créúla, de sceallaí agus de ghaineamhchlocha. Laistigh de Ghrúpa na hUaimhe tá roinnt ball lena n-áirítear Ball Gaineamhchloiche Pháirc na Carraige.
 - Foirmíocht na Mí. Tá Foirmíocht na Mí comhdhéanta de liteolaíochtaí éagsúla lena n-áirítear micrít, úilít, gaineamhchloch, aolchloch chréúil agus scealla. Tá Foirmíocht na Mí ina príomh-mhianchorp ag mianchorp Luaidhe-Since Mhianaigh na Teamhrach.
 - Aolchloch Cailpe (Foirmíocht Leamhcáin). Tá na haolchlocha cailpe sa bhuncharraig faoin gcuid láir de cheantar na forbartha a bheartaítear. Úsáidtear an téarma ‘Cailpe’ chun tagairt a dhéanamh d’aolchloch imchuach agus sceallaí éagsúla a bhíonn sna comhleantachtaí sin. Bíonn na haonaid Chailpe comhdhéanta de ghnáth d’aolchloch liath dhorcha, mhínghráinneach, eisíon le sceallaí idirchisealaithe agus féitheacha de

sparra cailcreach bán. Is gné den chomhshaol sil-leaganach atá san éagsúlacht i dtíús císil, i méid an ghráinne, i ndath agus i gcomhréir an scealla.

- Grúpa Bhaile Chrúis agus Grúpa Fhine Gall. Tá Grúpa Bhaile Chrúis agus Grúpa Fhine Gall in Abhantrach Mhaigh nEalta (idir Maigh nEalta, Droichead Chearbhalláin agus an Obair). Tá smacht struchtúrtha ag cuaschlaonas in Abhantrach na hAbhann Rua a théann ón oirthuaisceart go dtí an t-iardeisceart ar Ghrúpa Bhaile an Chrúisigh agus ar Ghrúpa Fhine Gall. Tá Grúpa Bhaile Chrúis comhdhéanta den chuid is mó d'Aolchlocha Bhaile Stiabhna agus Waulsort. Tá Grúpa Fhine Gall comhdhéanta go príomha d'aolchlocha Cailpe.
- Gaineamhchlocha agus Sceallaí Namúracha. Sil-leagadh sraitheanna tiubha de ghaineamhchlocha, de shioltachlocha agus de sceallaí mara ní ba dhéanaí le linn na hUastréimhse Carbónmhaire (tuairim is 340 milliún bliain ó shin). Bíonn roinnt liteolaíochtaí éagsúla chomh maith sna Gaineamhchlocha agus sna Sceallaí Namúracha, ach mar gheall ar dhrochnochtadh sa limistéar, tugtar rangú ginearálta do na carraigeacha sa limistéar. Bíonn na sceallaí Namúracha comhdhéanta de ghnáth de shioltachlocha, láibchlocha idirchisealaithe le gaineamhchlocha mínghráinneacha – meánghráinneacha, láibchloch / sioltachloch chailcreach agus aolchloch chréúil.

43 Tá dáileadh na n-aonad geolaíoch, feadh an ailínithe, bunaithe ar fhaisnéis a foilsíodh ón GSI. Léirítear iad i bhFíoracha 7.5 – 7.8, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS. Pléitear comhábhair agus saintréithe na n-aonad éagsúil carraige anseo.

7.4.3.3 Gnéithe Carstacha

44 Níl aolchlocha láibeacha i bhFoirmíocht 'Cailpe' Leamhcáin agus i bhFoirmíocht Bhaile Stiabhna chomh so-ghabhálach do thuaslagán carstach is atá aolchlocha atá bán agus níos glaine (atá in Oirthear na Mí, i gCísil na hUaimhe agus ar Ardán Dhroichead Átha). Ní léiríonn nochtadh i nGrúpa Fhine Gall agus sna hAolchlocha Cailpe aon ghnéithe móra de thuaslagán carstach. Chuathas i gcomhairle leis an mbunachar sonraí Carst i seilbh an GSI. Tá taifid ar láithreacha agus ar chineálacha na ngnéithe carstacha a tuairiscíodh sa bhunachar sonraí sin. Níl aon ghnéithe carstacha atá taifeadta i mbunachar sonraí an GSI laistigh de 1 km ón ailíniú bealaigh a bheartaítear. Tugadh gnéithe carstacha faoi deara ag Caisleán Bhaile Ghib mar a bhí (Teach Bhaile Ghib) suite timpeall is 1.2 km ón ailíniú bealaigh a bheartaítear. Mhionathraigh foinsí antrapaigineacha an bunlonnú a bhíodh ag Teach Bhaile Ghib. Laistigh de ghrúpa na hUaimhe, tá roinnt gnéithe pailéacharstacha le fáil. Tá roinnt díobh ina ngnéithe dolaimítithe agus tá roinnt díobh briste.

7.4.3.4 Doimhneacht go dtí an Bhuncharraig

45 Tá cuid bheag (<2%) de dhromchla an limistéir comhdhéanta de lomán buncharraige, le clúdach domhain de shil-leagain Cheathartha i Limistéar Staidéir na Mí. Tá doimhneacht na bhfo-ithreacha i limistéar an Bhóthair Mhín siar ón Uaimh os cionn síneadh SWEX B Mhianaigh na Teamhrach idir 10 m agus 70 m faoi leibhéal na talún (bgl). Ní fhaightear na lomáin bhuncharraige ach sna srutháin feadh an línebhealaigh a bheartaítear lena n-áirítear Sruthán Chill Mhaighneann agus Sruthán Allt Maise. Tá lomáin bhuncharraige níos forleithne os cionn na buncharraige Namúraí i limistéar Chúil Mhaoilín ó dheas ón ailíniú a bheartaítear. Fuarthas faisnéis bhreise ó bhunachar sonraí um thobreacha an GSI a chuirtear san áireamh in **Aguisín 7.1, Aguisíní Imleabhar 3D** den EIS.

7.4.4 Hidrigeolaíocht

46 Baineann measúnú ar an gcomhshaol screamhuisce le huisce atá faoi dhromchla na talún, sa chomhshaol ithreach agus buncharraige. Tá an-éagsúlacht sna hithreacha agus sa bhuncharraig feadh Limistéar Staidéir na Mí ó thaobh a saintréithe hidrigeolaíocha de. De ghnáth, baineann tréscailteacht íseal le gréabhacaí Ordaiviseacha agus le sceallaí Namúracha faoi bhun an taoibh thuaidh de bhealach na líne lasnairde. Tá easpa screamhuisce iontu seachas ag doimhneacht éadomhain san idirchrios / sa bhuncharraig shíonchaite uachtair. Baineann tréscailteacht atá idir measartha agus ard leis na haolchlocha eisíona agus leis na máthairábhair ghláracha agus ghainimh agus ghairbhéil atá le feiceáil feadh codanna de Limistéar Staidéir na Mí. De ghnáth, baineann tréscailteacht íseal le créanna oighreacha, cé go bhféadfadh siad bheith measctha go háitiúil le sil-leagain ghráinneacha atá níos tréscailtí.

47 Tá screamhuisce i láthair sna strataim sin agus, de ghnáth, bíonn screamhuisce teoranta do bhristeacha agus do chrios síonchaite uachtair na stratam. Níl aon tollphoill soláthair uisce phoiblí atá ann cheana gar don fhorbairt a bheartaítear. Fuarthas faisnéis ó bhunachar sonraí um thobreacha an GSI a chuirtear san áireamh in **Aguisín 7.1, Aguisíní Imleabhar 3D** den EIS.

7.4.4.1 Rangú Uiscíoch

48 Is ann d'Aolchloch Dineantach Eisíon Uachtair sa chuid den fhorbairt a bheartaítear i ngar do Bhaile Átha Troim agus rangaítear í mar Uiscíoch lena mbaineann Tábhacht Áitiúil agus atá measartha táirgiúil go ginearálta. Rangaítear an fhoirmíocht céanna siar ó dheas ó Cheanannas mar Uiscíoch lena mbaineann Tábhacht Áitiúil – measartha táirgiúil i gcriosanna áitiúla amháin. Rangaítear Meitidhríodair agus Bolcánaigh Shiolúracha idir an Uaimh agus Baile Átha Fhirdhia agus siar ó thuaidh ó Cheanannas mar Dhrochuiscígh (PI) – neamhtháirgiúil seachas i gcás criosanna áitiúla agus Drochuiscíoch (Pu). Déanann an GSI cur síos ar

Fhoirmíocht Leamhcáin i rangú uiscíoch mar Uiscíoch lena mbaineann Tábhacht Áitiúil – buncharraig atá Measartha Táirgiúil go Ginearálta (Lm). De réir an GSI, is iad aolchlocha agus sceallaí atá measartha tréscailteach, mínghráinneach agus créúil is mó atá sa Chailp. Tugtar achoimre ar an rangú uiscíoch i dTábla 7.4. Feic Fíor 7.9 – Fíor 7.12, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS chun léarscáileanna uiscíoch a fháil.

- 49 Is tábhachtach an fheidhm atá ag na dríodair Cheathartha i dtaca le córas srutha screamhuisce an cheantair. Tá tréscailteacht na dtillí oighreacha, atá suite feadh an ailínithe, athraitheach ach tá an chuid is mó díobh measartha tréscailte. Cabhraíonn an gairbhéal agus an gaineamh ard-tréscailte mar aon le tillí atá measartha tréscailte le hathlónadh aonad na buncharraige chomh maith le breis spás stórála a chur ar fáil d'uiscíoch na buncharraige atá faoina mbun.

7.4.4.2 Sreabhthreo Screamhuisce

- 50 I dtéarmaí ginearálta, leanann grádán an screamhuisce an t-athraitheach topagrafach i gceantar faoi leith. Braitheann conairí agus fad srutha ar shaintréithe chineál an uiscígh. Sníonn an chuid is mó den screamhuisce ar na 10 m uachtaracha de bhuncharraig shíonchaite agus snífidh sé sin isteach sa sruthchúrsa is cóngaraí. Tugann measúnú ar chomhrianta topagrafacha a bhí léirithe ar an léarscáil Suirbhéireachta Ordanáis den scála 1:50,000 *Discovery Series* don cheantar le tuiscint gurb é is dóichí go mbeidh an príomh-shreabhthreo screamhuisce i Limistéar Staidéir na Mí faoi dhéin na n-aibhneacha seo a leanas:

- An Tulcha agus a craobh-aibhneacha (Túr 410 – Túr 400);
- An Bhóinn agus a craobh-aibhneacha (Túr 400 – Túr 276); agus
- An Níth agus a craobh-aibhneacha (Túr 273 – Túr 237).

- 51 Tá sé tugtha faoi deara go bhfuil dobhhardhroim dhobharcheantair lonnaithe idir Túr 274 agus Túr 275 agus d'fhéadfadh an sreabhthreo screamhuisce bheith éagsúil ó shéasúr go séasúr. Mar sin féin, bunaithe ar shonraí topagrafaíochta agus léarscáiliú fo-ithreach, is dócha go mbeidh an screamhuisce ag sreabhadh i dtreo na Bóinne agus a craobh-aibhneacha.

7.4.4.3 Úsáid Uisce

- 52 Is iad Comhairle Chontae na Mí na bunsoláthróirí uisce laistigh de Limistéar Staidéir na Mí óna n-astarraingtí uisce dromchla ag an mBóinn (soláthairtí do Bhaile Átha Troim agus do Dhústún) agus forlíontar é sin ag tollphoill astarraingt screamhuisce Chomhairle Chontae na Mí. Ní ann do sholáthairtí uisce phoiblí ar bith taobh istigh de 200 m ón línebhealach a bheartaítear.

- 53 Baineann roinnt úinéirí talún leas as toibreacha príobháideacha feadh an ailínithe. Léirítear trí chuardach a rinneadh ar bhunachar sonraí toibreacha an GSI gurb ann do líon toibreacha sa cheantar as a mbaintear leas éagsúil príobháideach agus talmhaíochta. Taifead ar thoibreacha arna ndruileáil a tuairiscíodh in Éirinn is ea Bunachar Sonraí Toibreacha an GSI. Feic **Aguisín 7.1, Aguisíní Imleabhar 3D** den EIS.

Tábla 7.4: Sainmhínte ar Uiscígh

Cód an Uiscígh ²⁸	Cur Síos ar an Uiscíoch	% na dTúr atá suite laistigh de chineál Uiscígh
PI	Buncharraig Drochuiscígh atá Neamhtháirgiúil den chuid is mó seachas i gcás criosanna áitiúla	30.9%
LI	Uiscíoch lena mbaineann tábhacht áitiúil, atá Measartha Táirgiúil i gCriosanna Áitiúla amháin	34.6%
Lm	Uiscíoch lena mbaineann Tábhacht Áitiúil – Buncharraig atá Measartha Táirgiúil go Ginearálta	26.6%
Pu	Drochuiscíoch – Buncharraig atá Neamhtháirgiúil den chuid is mó	7.9%

7.4.4.4 Baol Screamhuisce

- 54 Tá treoirlínte um léarscáiliú baol screamhuisce arna gcur i dtoll a chéile ag an Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil (mar a bhíodh), ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil agus ag GSI. Tá sé ina chuspóir ag na treoirlínte sin na saintréithe intreacha geolaíoch agus hidrigeolaíoch a léiriú lena meastar a fhusa is féidir screamhuisce a éilliú ag gníomhaíochtaí daoine. Braitheann baol ar líon na n-ábhar salaithe ar féidir leo an screamhuisce a bhaint amach, ar an am a ghlacann uisce an maoschlár a bhaint amach agus ar chumas maolaithe na spruadar geolaíoch trína ngabhann an t-uisce.
- 55 Tugann treoirlínte um léarscáiliú baol na Roinne Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil, na Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil agus an GSI lámh chúnta do shannadh rátálacha baol ó 'fórbhaol' go 'baol beag', ag brath ar chineál agus ar thiús na fo-ithreach. Ó thaobh suíomhanna ina bhfuil fo-ithreacha íseal-tréscailteachta, déantar na tiúis chreasa neamhsháithithe a leanas a shonrú i d**Tábla 7.5**.

²⁸ Bunaithe ar Shonraí GSI www.gsi.ie

Tábla 75: Catagóirí Baol Screamhuisce

Rátáil Baoil	Dálaí Hidrigeolaíocha				
	Tréscailteacht (Cineál) agus Tiús Fo-ithreach			Crios Neamhsháit hithe	Gnéithe Carstacha
	Ard-tréscailteacht (Gaineamh agus Gairbhéal)	Meán-tréscailteacht (Fo-ithir Ghainmheach)	Íseal-tréscailteacht (Fo-ithir Chrúil / Móin)	Uiscigh Ghainimh agus Ghairbhéil amháin	ga <30
Fíorbhaol	0 – 3.0 m	0 – 3.0 m	0 – 3.0 m	0 – 3.0 m	-
Mór	>3.0 m	3.0 – 10.0 m	3.0 – 5.0 m	> 3.0 m	Neamhbh
Baol	Neamhbhaint	>10.0 m	5.0 – 10.0 m	Neamhbhaint	Neamhbh
Baol Beag	Neamhbhaint	Neamhbhaint	>10 m	Neamhbhaint	Neamhbh

Nótaí: Neamhbhainteach; Ní féidir luachanna beachta Tréscailteachta a lua faoi láthair; Síltear gur idir 1 m agus 2 m faoi dhromchla na talún é pointe scaoilte an éillithe. Is iad na príomhranganna baoil a áirítear 'mórbhaol' agus 'baol measartha'. Rangáítear gach fo-ithir ghainimh agus ghairbhéil mar 'mórbhaol'.

- 56 Is é fíorbhaol an príomhrang baoil. Feic Fíor 7.13 – Fíor 7.16, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS.

Tábla 7.6: Baol Screamhuisce feadh an Línebhealaigh

Screamhuisce – Baol ²⁹	Líon na dTúr	% na dtúr sa chatagóir Bhaol
Fíorbhaol	9	5.5%
Fíorbhaol agus carraigeacha ar an dromchla (<1m)	3	1.8%
Mór	75	45.5%
Baol Measartha	72	43.6%

²⁹ Bunaithe ar Shonraí GSI www.gsi.ie

Screamhuisce – Baol ²⁹	Líon na dTúr	% na dtúr sa chatagóir Bhaoil
Baol Beag	6	3.6%
IOMLÁN	165	100

7.4.5 Limistéir a bhfuil Tábhacht Oidhreachta Geolaíche Leo

- 57 Cuireann an GSI breithmheas eolaíochta agus comhairle léiritheach ar fáil ar shuíomhanna geolaíochta agus geomoirfeolaíochta agus tá sé freagrach as suíomhanna tábhachtacha a shainnithint ar féidir iad a chaomhnú mar Limistéar Oidhreachta Nádúrtha (NHA). Tá an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra (NPWS) den Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta freagrach as suíomhanna a ainmniú agus a bhainistiú, le comhairle chuí ón GSI. Feic Fíor 7.17 – Fíor 7.20, **Fíoracha Imleabhar 3D** den EIS.
- 58 Faoi láthair, tá liosta curtha i dtoll a chéile ag an GSI de shuíomhanna beartaithe le hainmniú mar Limistéir Oidhreachta Nádúrtha (pNHanna). Tá liosta tánaisteach deimhnithe chomh maith ag an GSI de Limistéir Oidhreachta Contae, a bhféadfaí cosaint a dhéanamh orthu ar leibhéal smacht feidhme an údaráis áitiúil (i.e. d'fhéadfaí iad a chur sna pleananna forbartha contae). Cuimsítear Suíomhanna Geolaíochta Contae (CGS) na Mí in *Plean Forbartha Chontae na Mí 2013-2019* (CDP na Mí).
- 59 Chuathas i gcomhaire leis an GSI mar chuid den phróiseas um roghnú bealaigh maidir le limistéir a bhféadfadh go mbeadh tábhacht gheolaíoch agus gheomoirfeolaíoch ag baint leo. Shainnithin an GSI cúig shuíomh atá suite feadh ailíniú an bhealaigh. Beartaítear na cúig cinn uile mar CGS. Feic **Tábla 7.7** chun sonraí a fháil.

Tábla 7.7: Limistéir Oidhreachta Geolaíche feadh an Línebhealaigh

Ainm an tSuímh ³⁰	Láthair	Fad ó Láthair Thúir	Téama IGH
Sruth Allt Maise (CGS) ³¹	(NGR E278770 N286830)	Túr 261 lonnaithe i dteorainn CGS	Téama Carbónmhar Íochtarach IGH8 agus Téama Carbónmhar Uachtarach IGH9
Caisleán Bhaile Ghib (CGS)	(NGR 283100, 273100)	1.4 km lastoir den línebhealach	Téama Carst IGH1
An Bhóinn (CGS)	(NGR 284350 258560)	<50 m ó Thúr 355 agus ó Thúr 356	Téama Geomoirfeolaíochta Abhann / Locháí IGH14
Moiréan Ghalltroma (CGS)	(NGR 286000 256000)	Túr 381 lonnaithe i dteorainn CGS	Téama Ceathartha IGH7
Eiscir Bhaile Átha Troim (CGS)	(NGR 285000 253100)	0.8 km laistiar de Thúr 381	Téama Ceathartha IGH7

- 60 Tá **Sruthán Allt Maise** comhdhéanta de chuid leanúnach de lomáin charraigeacha nádúrtha den aolchloch Charbónmhar Íochtarach (Viséach) go Carbónmhar Uachtarach (Namúrach), agus scealla ó Ghrúpa Fhine Gall agus ó Fhoirmíocht Scealla Ardach, faoi seach feadh bruacha srutháin thar 1.5 km, agus beartaíodh é mar CGS faoi Théamaí Carbónmhara Íochtaracha IGH8 agus faoi Théamaí Carbónmhara Uachtaracha IGH9. Is beag an tionchar féideartha a bheadh ar an CGS agus déantar plé níos mine air sin i **gCuid 7.5**. Téann an línebhealach thar an CGS, agus tá Túr 261 lonnaithe ar theorainn an CGS.
- 61 Tá sé beartaithe go mbeadh **Caisleán Bhaile Ghib**, atá comhdhéanta de lomán carraige nádúrtha d'Aolchloch Charbónmhar Íochtarach (aolchloch de Cúrsa) d'Fhoirmíocht agus fuarán Bhaile Stiabhna, ainmnithe ina shuíomh CGS faoi théama Carst IGH1 mar nach bhfuil ach roinnt bheag gnéithe carstacha nochta in aolchloch Chontae na Mí. Ní ann d'aon túr sa CGS. Tá Caisleán Bhaile Ghib lonnaithe 1.4 km ón línebhealach a bheartaítear.
- 62 Tá sé beartaithe go mbeadh cuid **den Bhóinn** ina bhfuil ceann de na samplaí de chóras cainéil mhionanailíse (tréig-abhann) i gContae na Mí, ainmnithe ina shuíomh CGS faoi théama Geomoirfeolaíocht Srutha / Locha IGH14 mar nach bhfuil cainéil mhionanailíse coitianta go náisiúnta. Téann an línebhealach thar an CGS. Ní ann d'aon túr sa CGS. Tá na túir is cóngaraí, Túr 355 agus Túr 356, lonnaithe lasmuigh de theorainn thoir CGS na Bóinne.
- 63 **Moiréan Ghalltroma** ina bhfuil sampla d'eiscir a thrasnaíonn moiréan. Tá sé beartaithe go mbeadh an suíomh ainmnithe ina CGS faoi théama Ceathartha IGH7 mar go bhfuil sé uathúil in Éirinn. Meastar go bhfuil sil-leagain Mhoiréan Ghalltroma fágtha ó shos faidreiseach i gcúlú

³⁰ Bunaithe ar Shonraí GSI www.gsi.ie.

³¹ Tá Allt Maise catagóirithe faoi láthair mar Shuíomh Geolaíoch Contae ach d'fhéadfaí é a uasgrádú go stádas Limistéar Oidhreachta Náisiúnta ag dáta amach anseo.

oighir le linn aois Lár na Tíre. Tá Moiréan Ghalltroma comhdhéanta d'fheananna agus de dheilteanna gairbhéil a tógadh ag an gciumhais oighir isteach i Loch oighreach Chnoc an Línsigh. Rinneadh an loch sin nuair a ceapadh uisce idir an t-oighearéadan agus an talamh ard shalach ag Cnoc an Línsigh. Tá sil-leagain a théann amach ina dhiaidh sin le feiceáil go soiléir agus os a gcionn tá sraith chothrománach a rinneadh ní ba dhéanaí. Tá Túr 381 lonnaithe ar Mhoiréan Ghalltroma.

- 64 **Eiscir Bhaile Átha Troim** ina bhfuil 14.5 km ar fad d'iomaire eascrach faoi chrainn, déanta as gaineamh Ceathartha agus sil-leagain ghairbhéil. Rinne abhainn fho-oighreach a bhí ag sreabhadh faoi oighearchlúid í, rud a chlúdaigh an limistéar sin le linn na hoighearaoise deiridh. Agus an abhainn fho-oighreach sin ag sreabhadh faoin oighear, shil-leag sí ábhar a d'fhan ann chun iomaire fada líneach a dhéanamh, a sheasann amach ón tírdhreach mórthimpeall. Ní ann d'aon túr sa CGS.

7.4.6 Suíomhanna Mianadóireachta Reatha agus Stairiúla

- 65 Is iad Mianaigh na Teamhrach, gar don Uaimh, Contae na Mí, an príomhlímistéar mianadóireachta in aice leis an bhforbairt a bheartaítear. Tá mianadóireacht Luaidhe agus Sínce ar siúl i Mianaigh na Teamhrach ar feadh os cionn 30 bliain. Síneann an limistéar mianadóireachta reatha siar ón Uaimh agus tá sé faoin ailíniú, go háirithe i gceantar Bhaile na nGael, Bhaile an Bhiataigh agus Ongenstown. Tugtar an síneadh SWEX B ar an limistéar sin. Tá an mianrú SWEX B fad suntasach faoin dromchla, timpeall 650 m go 900 m faoi leibhéal na talún (mbgl). Rinneadh iniúchadh fairsing ar gheolaíocht an limistéir sin mar gheall ar mhianadóireacht. Déantar achoimre gheolaíochta i d**Tábla 7.8**.

Tábla 7.8: Próifíl Ithreach / Bhuncharraige ag SWEX B

Léaslíne ³²	Doimhneacht (mbgl)	Tiús an Aonaid (m)
Forchlúdach (till oighreach)	5-70	5-70 m
Aolchlocha Dorcha Uachtaracha	10-650	<600
Cisil Bhána / Mian	650-c900	<10

- 66 Níor tugadh aon mhianaigh mhóra eile faoi deara i Limistéar Staidéir na Mí. Ní thrasnaíonn an t-aílíniú Foirmíocht Ghipsim Dhún an Rí, atá suite timpeall 1 km soir ón ailíniú. Níl aon chairéil ghníomhacha ná poill ghainimh agus ghairbhéil suite faoin ailíniú.

³² Bunaithe ar shonraí mhianaigh na Teamhrach.

7.4.7 Talamh Éillithe

- 67 Rinneadh measúnú chun aimsiú a dhéanamh ar cé acu atá nó nach bhfuil talamh a d'fhéadfadh bheith éillithe ar fáil i Limistéar Staidéir na Mí agus ar mhéid na talún éillithe sin, bunaithe ar fhoinsí, ar chonairí agus ar ghabhdóirí féideartha feadh an línebhealaigh a shainaithint. Má tá na trí ghné go léir (foinse, conair agus gabhdóir) i láthair, beidh nascacht ábhar salaithe ann agus d'fhéadfadh an t-ábhar salaithe bheith ina riosca don ghabhdóir/do na gabhdóirí agus d'fhéadfaí a mheas gur suíomh éillithe é.
- 68 Sainaitníodh go bhféadfadh talamh éillithe bheith i ngarchomharsanacht an ailínithe i roinnt suíomhanna. Ní dhearnadh na suíomhanna sainaitheanta a imscrúdú go hiomlán agus, mar ar sainaithníodh go bhféadfadh éilliú a bheith ann ach nár deimhníodh aon fhianaise ar éilliú iarbhir (amhail poill/cairéil a d'fhéadfadh bheith inlíonta nó gan bheith inlíonta), glacadh anailís “an cás is measa”. Rinneadh an measúnú ar an mbonn tuisceana gurb éillithe atá gach ceann de na suíomhanna mura bhfuil fianaise ar fáil lena sonraítear a mhalairt.
- 69 Úsáideadh an fad go dtí an túr is cóngaraí, mar nach mbeadh tionchar ag na línte lasnairde ar bhunstaid na talún. Ar bhonn réamhchúramach, rinneadh breithniú ar na suíomhanna sin atá laistigh de 200 m ón bhforbairt a bheartaítear amháin; feic **Tábla 7.9**.

Tábla 7.9: Suíomhanna Talún Éillithe Féideartha laistigh de 200 m ón Línebhealach Lasnairde a Bheartaítear

Túr agus an Fhorbairt Ghaolmhar	Neasfhad (m) agus Neastreo ón Túr is Cóngaraí	Cur Síos
393	60 m siar ó dheas ó Thúr 393	Talamh a tugadh chun míntíreachais (poll soláthair)
389	120 m soir ó dheas ó Thúr 389	Talamh a tugadh chun míntíreachais (poll soláthair)
363	80 m ó dheas ó Thúr 363	Talamh iarnróid (Craobh Bhaile Átha Buí d'Iarnród Mór Iartharach Lár na Tíre)
350	120 m soir ó dheas ó Thúr 350	Talamh a tugadh chun míntíreachais (poll gairbhéil)
344	20 m siar ó thuaidh ó Thúr 344	Talamh a tugadh chun míntíreachais (poll soláthair)
327	50 m soir ó Thúr 327	Talamh a tugadh chun míntíreachais (poll soláthair)
316	15 m soir ó thuaidh ó Thúr 316	Talamh iarnróid (Craobh Bhaile Átha Buí d'Iarnród Mór Iartharach Lár na Tíre)
262	200 m soir ó Thúr 262	Talamh a tugadh chun míntíreachais (cairéal)
261	100 m siar ó Thúr 261	Talamh a tugadh chun míntíreachais (cairéal)
256	80 m ó thuaidh ó Thúr 256	Talamh a tugadh chun míntíreachais (cairéal)

Túr agus an Fhorbairt Ghaolmhar	Neasfhad (m) agus Neastreo ón Túr is Cógaráí	Cur Síos
245	150 m ó dheas siar ó dheas ó Thúr 245	Talamh a tugadh chun míntíreachais (poll soláthair)

Foinse: Aerghrianghraif agus léarscáileanna stairiúla.

70 Rinneadh athbhreithniú ar shuíomhanna a bhféadfadh talamh éillithe a bheith iontu atá lonnaithe cóngarach do bhealach na forbartha a bheartaítear. Tá na hathbhreithnithe mionsonraithe bunaithe ar mheasúnú ar phleananna stairiúla na Suirbhéireachta Ordanáis ar na suíomhanna; ar ghrianghraif LiDAR (Brath agus Réimsiú Solais) agus ar aerghrianghraif de na suíomhanna go léir a liostaítear i d**Tábla 7.9** agus ar réamhshuirbhéanna ar shuíomhanna i mí Iúil / mí Lúnasa 2013 sa chás gur tugadh cead isteach.

71 Anuas ar shuíomhanna ar leith, ba cheart a thabhairt faoi deara go mbaineann féidearthacht ghinearálta truailithe le ceimiceáin talmhaíochta ar thalamh a úsáidtear i gcomhair talmhaíochta faoi láthair nó san am atá caite, agus le hábhar adhlactha a d'fhéadfadh bheith i bhformhór na n-áiteanna feadh na forbartha a bheartaítear.

7.4.8 Iar-Iarnróid

72 Tá Túr 316 lonnaithe thart ar 1 km laisteach de Chrosaire Uí Fhionnagáin agus de Bhóthar an N3 idir an Uaimh agus Ceanannas. Tá an túr lonnaithe gar do chlaífort iarnróid thréigthe a théann soir ó dheas go siar ó thuaidh, 15 m lastuaidh den láthair thúir sin a bheartaítear. Tá an claífort beagáinín ardaithe os cionn na topagrafaíochta áitiúla trí thart ar 0.5m. Chuaigh an t-iar-iarnród idir Ceanannas agus an Uaimh.

73 Léirítear sa léarscáil gheolaíoch go bhfuil sil-leagáin dromchla a chuimsíonn glár agus cré bholláin (till) faoi bhun an tsuímh. Tá Aolchlocha Carbónmhara faoi bhun na sil-leagan dromchla. Is é >10 m tiús na sil-leagan dromchla sa láthair sin (iogaireacht mheasartha, tréscailteacht mheasartha) arna léarscáiliú ag an GSI.

74 Léirítear sa phlean 6" is luaithe do 1841 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis gur neamhforbartha a bhí an suíomh. Níor tógadh an t-iarnród go dtí an bhliain 1853. Léirítear sa léarscáil 25" de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis dar dháta 1927 gur forbraíodh an líne mar iarnród riain shingil. Díchoimisiúnaíodh an líne idir an Uaimh agus Ceanannas i 1963.

75 Tá Túr 363 lonnaithe thart ar 2.6 km laistiar de Chill Mheasáin. Tá an túr lonnaithe gar do chlaífort iarnróid thréigthe a théann siar ó dheas agus soir ó thuaidh níos lú ná 70 m laisteach den láthair thúir a bheartaítear. Sonraítear gur cothrom leis an topagrafaíocht máguaird atá an t-iarnród agus baineadh an t-iar-iarnród as an bpáirc ó shin i leith. Ba éard a bhí san iar-iarnród

- ná craobh as Iarnród Bhaile Átha Cliath-na Mí ag Cill Mheasáin a d'fhreastail ar cheantar Bhaile Átha Buí.
- 76 Léirítear sa léarscáil gheolaíoch go bhfuil sil-leagan dromchla a chuimsíonn till díorthaithe ó aolchloch faoi bhun an tsuímh. Tá Aolchlocha Carbónmhara faoi bhun na sil-leagan dromchla. Is é >3 m tiús na sil-leagan dromchla sa láthair sin (íogaireacht ard, tréscailteacht mheasartha) arna léarscáiliú ag an GSI.
- 77 Léirítear sa phlean 6" is luaithe do 1841 de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis gur neamhfhorbartha a bhí an suíomh. Níor tógadh an t-iarnród go dtí an bhliain 1864. Léirítear sa léarscáil 25" de chuid na Suirbhéireachta Ordanáis dar dháta 1927 gur forbraíodh an líne mar iarnród riain shingil. Díchoimisiúnaíodh an chuid idir an Uaimh agus Baile Átha Buí i 1953.
- 78 De ghnáth, áirítear le hábhair shalaithe a bhaineann le línte iarnróid luaith (miotail throm), hidreacarbóin, créasóid ó chóireáil trasnán agus sulfáití ó bhallasta riain agus luibhicídí. Is luaineach atá an-chuid de na hábhair shalaithe a bhaineann le talamh iarnróid agus is dóchúil gur ghlaigh siad, agus tá na codáin níos troime, amhail miotail agus PAHanna (Hidreacarbóin Iltimthriallacha Aramatacha), séalaithe laistigh de bhealach an riain ag ábhar orgánach.
- 79 Cé go bhfuil nascachtaí sochreidte éillithe ann, tá na nascachtaí sin ann ó tógadh an t-iarnród sna 1860idí. Ó dúnadh na hiarnróid sna 1950idí agus sna 1960idí, ní raibh aon fhoinsí breise ábhar salaithe ann agus bheadh tionchar, más ann dó, teoranta d'ábhair shalaithe iarmharacha atá i láthair mar gheall ar oibriú an iarnróid. Is dóchúil gur aistrigh formhór na n-ábhar salaithe soghluaiste as an suíomh le 50 bliain anuas agus go bhfuil aon ábhair shalaithe iarmharacha i láthair i bhfoirmeacha doghluaiste. Dá réir sin, meastar nach dóchúil go mbaineann aon fhoinsí de mhórábhar salaithe iarmharach leis an iarlíne iarnróid ag fanacht ar an suíomh.
- 80 Beidh Túr 316 agus Túr 363 lonnaithe laistean de na hiarlínte iarnróid agus ní chuirfear an iarlíne iarnróid san áireamh i lorg an túir.

7.4.9 Cairéil as Úsáid

- 81 Mar a leagtar amach i d**Tábla 7.9**, tá roinnt cairéal as úsáid agus oibreacha tochailt ithreach le sonrú feadh an línebhealaigh. Is cosúil gur beag atá na tochailtí agus tugadh fúthu den chuid is mó le 20 bliain anuas lena n-úsáid i ngníomhaíochtaí tógála sa cheantar áitiúil. Is cosúil go bhfuil tochailtí áitiúil agus teoranta ó thaobh achair / méid de (<0.5 acra). Tá na tochailtí ithreach a léirítear as úsáid de réir dealraimh agus, mar gheall ar an bhfad ó na láithreacha túir, meastar nach suaithfidh oibreacha tochailte túir iad. Áirítear le foinsí féideartha ábhar salaithe diúscairt an fhuíollábhair a bhaineann le talmhaíocht sna tochailtí. Tháinig éilliú suntasach aníos in Éirinn i gcásanna inar aislíonadh tochailtí oscailte le fuíollábhair. Bunaithe ar na

cuairteanna suímh, nuair is féidir, ar íomhánna LiDAR agus ar athbhreithniú ar aerghrianghraif, níl aon fhianaise amhaire ar éilliú.

- 82 Cheal thochailt na n-iarchairéal / na n-iarpholl (foinse 'fhéideartha' aon éillithe), thángthas ar an gconclúid nach suaithfeadh na hoibreacha tógála aon éilliú féideartha agus nach n-athródh na hoibreacha staid na talún atá ann cheana. Toisc nach rachadh tógáil an túir i bhfeidhm ar na tochailtí, meastar nach ndéanfar aon chonairí ábhar salaithe a shonrú mar chuid den fhorbairt a bheartaítear.

7.5 TIONCHAR FÉIDEARTHA

7.5.1 Déan Faic

- 83 Cuireann an rogha 'Déan Faic' síos ar an gcás nach dtiteann forbairt ar bith amach. Faoi chás 'Déan Faic', ní thagann aon impleachtaí suntasacha aníos i leith ithreach, geolaíochta ná hidrigeolaíochta.

7.5.2 Céim na Tógála

- 84 B'ann do roinnt srianta i dtaobh rochtana ar shuíomh agus an EIS á chur i dtoll a chéile. Tugadh faoi mheastóireacht láidir, áfach, d'ainneoin na srianta sin, chun críche an EIS seo ar thionchar dóchúil suntasach uile ghné den fhorbairt a bheartaítear, maidir leis an líne agus na túir. Ba cheart an rannán seo a léamh i gcomhar le modheolaíocht na tógála mar a leagtar amach roimhe seo i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS. Beidh tionchar féideartha ag an bhforbairt a bheartaítear ar ithir, ar gheolaíocht agus ar hidrigeolaíocht Limistéar Staidéir na Mí. Tionchar na n-oibreacha tógála ar chomhshaol an uisce dromchla maidir le rith chun srutha siolta, déantar é a mheas i **gCaibidil 8** san imleabhar seo den EIS.
- 85 Rinneadh suntasacht an tionchair fhéideartha a bhaineann le talamh éillithe a mheasúnú bunaithe go leathan ar threoirínite in *Contaminated Land Risk Assessment, A Guide to Good Practice (Measúnú Riosca ar Thalamh Éillithe, Treoir don Dea-Chleachtas)* (CIRIA, 2011). Sainaitníodh talamh a d'fhéadfadh bheith éillithe feadh na forbartha a bheartaítear. Níor sainaitníodh aon mhór-riosca éillithe fhéideartha feadh an línebhealaigh. Na suíomhanna a bhféadfadh talamh éillithe a bheith iontu a sainaitníodh feadh línebhealach na forbartha a bheartaítear, níl siad ina mór-riosca éillithe ná ina srianadh maidir leis an bhforbairt a bheartaítear. Dá réir sin, thángthas ar an gconclúid nach suaithfeadh próiseas na tógála na suíomhanna a bhféadfadh talamh éillithe a bheith iontu atá cóngarach don fhorbairt a bheartaítear agus nach bhfuil na suíomhanna sin ina srianadh maidir leis an bhforbairt a bheartaítear. Má thagtar ar éilliú nach bhfuiltear ag súil leis, cuimseofar bearta maolaithe i **Rannán 7.6**.

- 86 Beidh tionchar ag céim na tógála den fhorbairt a bheartaítear ar staid na talún agus ar na tosca geolaíochta trí úsáid a bhaint as bealaí rochtana sealadacha agus as tochair atá ag teastáil le haghaidh bhunanna na dtúr agus an fhostáisiúin. Beidh éagsúlacht i méid na dtóchair atá ag teastáil le haghaidh bhunanna na dtúr, ag brath ar na tosca geolaíochta beachta ag gach túr. Is é 30 x 30 m mórtimpeall bhonn an túir an t-achar a bheidh sa limistéar oibre chun túr 400 kV a thógáil. Mar a deirtear i gCaibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS, is minic a bhíonn bunsráitheanna na dtúr idir 2 m agus 3.5 m ar doimhneacht chuig leibhéal inbhéarta na bunsráithe agus idir 2 x 2 mhéadar chearnacha agus 9 x 9 méadar chearnacha in achar plean, ag brath ar an gcineál túir atá i gceist. Déanfar gach ceann de na ceithre choirnéal atá i stumpaí an túir (i.e. cuid íochtarach chosa an túir) a dhaingniú as féin faoin talamh i mbloc coincréite. Is é gnáthchleachtas BSL é poill na bunsráithe a líneáil le píopa coincréite mar chuid lárnach den bhunsraith. Déanfar thart ar 14,200 m³ d'ábhar a thóchair mar chuid den línebhealach agus déanfar thart ar 3,500 m³ d'ábhar a thóchair mar chuid d'fhorbairt an fhostáisiúin.
- 87 Meastar nach mbeadh ach tionchar beag ag na hoibreacha tógála ar gheomoirfeolaíocht an limistéir mar nach n-athródh tógáil na dtúr na fánaí áitiúla agus an topagrafaíocht áitiúil go bunúsach.
- 88 Roghnaíodh na láithreacha túir chun limistéir n-aithnítear go bhfuil sil-leagain locha, móin shlán agus móin réitithe iontu a sheachaint nuair is féidir. Níor sainaithníodh móin shlán ag aon láthair thuir feadh an línebhealaigh. Dá réir sin, meastar nach mbeidh aon drochtionchar ag na tochair atá ag teastáil le haghaidh thógáil na bpríomhghnéithe den fhorbairt a bheartaítear (túir agus an fhostáisiún) ar an éiceachóras móna atá níos íogaire. Déantar móin réitithe a léarscáiliú ag trí láthair thuir (Túr 269, Túr 287 agus Túr 292). Déantar sil-leagain locha a léarscáiliú ag dhá láthair thuir (Túr 297 agus Túr 379). Sa chás neamhdhóchúil go mbeidh bunsráitheanna píllí ag teastáil ag na láithreacha sin, ní suntasach atá an tionchar féideartha. Cuirtear na bearta maolaithe san áireamh i **Rannán 7.6**.
- 89 Meastar gur fo-ithir agus carraig agus ithreacha arna dtóchair go nádúrtha a bheidh i gceist leis an gcuid is mó den ábhar thóchailte. Is ionann farasbarr an ábhair thóchailte ó thóchairí fhostáisiúin agus thart ar 3,500 m³ agus farasbarr an ábhair thóchailte ó thuir agus thart ar 14,200 m³. Más rud é go bhfuil an cás is measa á thiomhdiú, glactar gach ábhar as an suíomh agus déanfar é a aisghabháil / a fhágáil ag suíomh bainistithe dramhaíola atá ceadúnaithe / ceadaithe go cuí. Toisc go bhfuil sé réamh-mheasta go gcuimseofaí ithreacha neamhéillithe nádúrtha sna hábhair thóchailte, ní bheadh aon srianta éillithe ar chumas na suíomhanna ceadúnaithe / ceadaithe bainistithe dramhaíola glacadh leis na hábhair. Beidh bearta maolaithe i bhfeidhm sa chás go dtagtar ar éilliú, faoi mar a leagtar amach i **Rannán 7.6**.
- 90 Meastar go mbaineann íogaireacht íseal le staid na talún cóngarach don fhorbairt a bheartaítear, ós rud é go bhfuil Éiceachóras Talún atá Spleách ar Screamhúisce (GWDTE)

amháin, cSAC na Bóinne agus na hAbhann Duibhe, lonnaithe feadh an línebhealaigh. Níl aon túr laistigh de 60 m den Bhóinn / den Abhainn Dubh agus cuimsítear bearta maolaithe i **Rannán 7.6** agus i **gCaibidil 6, Rannán 6.6** den imleabhar seo den EIS.

- 91 Beidh tionchar ar staid reatha na talún teorannaithe leis na láithreacha túir, na rianta rochtana sealadacha (i.e. mataí rubair sealadacha nó painéil alúmanaim bhóthair shealadacha), láithreacha cumhdaigh agus láithreacha sreangaithe. Meastar gur beag a bheadh méid an tionchair ag na láithreacha túir. Is éard a bheidh i gceist leis na rianta rochtana sealadacha painéil alúmanaim bhóthair nó mataí rubair. Beidh suí rianta rochtana sealadacha ag teastáil ag roinnt láithreacha túr. Tagann tionchar féideartha aníos mar a dtrasnaíonn bealaí rochtana sealadacha limistéir ina bhfuil móin réitithe agus ithreacha gláracha. Beidh tuairim is 5 rian rochtana shealadacha ag teastáil ar línebhealach Limistéar Staidéir na Mí mar a dtrasnaíonn rianta rochtana sealadacha móin réitithe, ithreacha locha nó ithreacha gláracha agus más dona atá dálaí aimsire (feic Caibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS). Níl sé beartaithe bóithre cloiche ná trasnáin adhmaid a úsáid mar chuid den fhorbairt a bheartaítear. Leagtar amach na bearta maolaithe i **gCuid 7.6**.
- 92 Úsáidfear an fostáisiún atá ag Fearann na Coille cheana féin le linn an línebhealaigh, rud a laghdóidh an tionchar féideartha ar an gcomhshaol ithreacha, geolaíochta agus hidrigeolaíochta.
- 93 I rith chéim na tógála, d'fhéadfadh ardú teacht ar chreimeadh ithreach mar gheall ar thochailt na mbunsraitheanna le haghaidh na dtúr. De bhreis air sin, beidh gá le barrithir agus fo-ithir a bhaint agus carraigeacha a thochailt. Seans go mbainfidh báisteach agus rith chun srutha uisce dromchla siolta agus cré de bharr barrithir a bhaint. D'fhéadfadh sioltachán ar shruthchúrsaí in aice láimhe bheith ina thionchar féideartha agus ba cheart baint chúramach agus stóráil fho-ithreach a chur san áireamh. Úsáidfear aon bharrithir a bhaintear níos déanaí chun athghrádánú a dhéanamh. Déantar tionchar féideartha agus bearta maolaithe i ndáil le creimeadh ithreach a phlé i **Rannán 7.6** agus i **Rannán 7.7**.
- 94 Beidh gá athruithe a dhéanamh ar struchtúir OHL reatha ar líne 110 kV Ármhach - na hUaimhe, lena áirithiú go gcoinnítear na glanspásanna sábháilteachta leictreacha imleora idir an ciorcad 400 kV a bheartaítear agus líne 110 kV reatha Ármhach - na hUaimhe. Ní eascraíonn aon tionchar féideartha suntasach ó na hoibreacha tógála seo. Déantar bearta maolaithe i ndáil le creimeadh ithreach a phlé i **Rannán 7.7**.
- 95 Le linn chéim na tógála, beidh trucaillí, tochtóirí agus craein díosail i measc an innealra a bheidh ar an suíomh agus úsáidfear deiric nó craein shoghluaiste. D'fhéadfadh an tionchar féideartha ar fho-ithir agus ar gheolaíocht de bharr na forbartha a bheartaítear éirí as doirteadh breosla, ola agus tuaslagóra de thaisme, rud a d'fhéadfadh dochar a dhéanamh do chaighdeán

- na hithreach, na buncharraige agus an screamhuisce dá rithfeadh sé isteach sa talamh le linn na tógála.
- 96 Tá an cumas ag an bhforbairt a bheartaítear dochar a dhéanamh do shreabhadh an screamhuisce agus do cháilíocht an screamhuisce. Ba shealadach a bheadh gach tionchar a shonraítear ar feadh na tréimhse tógála. Áirítear leis an bpríomhthionchar féideartha: laghdú ar leibhéal an screamhuisce agus athrú ar shreabhadh an screamhuisce mar thoradh ar dhí-uisciú; meath cháilíocht an screamhuisce mar thoradh ar sholaid ar fuaidreamh agus doirteadh / sceitheadh ábhar salaithe (olaí agus ceimiceáin) le linn chéim na tógála agus na céime oibríche.
- 97 Tá an measúnú ar shuntasacht an tionchair fhéideartha ar screamhuisce bunaithe ar an gcur chuige ‘foinse-conair-gabhdóir’ agus cinntear é trí fogaireacht an ghabhdóra agus méid aon tionchair ar aon. Ar ghabhdóirí screamhuisce tá uiscígh lena mbaineann táirgiúlacht íseal, GWDTE agus tollphoill astarraingt uisce. Níl aon túr lonnaithe laistigh de 200 m de sholáthar uisce phoiblí ná laistigh de chosaint foinse istigh na scéimeanna um sholáthar screamhuisce phoiblí.
- 98 Beidh éagsúlacht idir 2 m agus 3.5 m go neasach ar doimhneacht idir na tochailtí túir, faoi réir staid bheacht na talún ag gach láthair túir. D’fhéadfaí teacht ar screamhuisce i dtochailtí i limistéir ísle. Má thagtar trasna ar screamhuisce le linn na dtochailtí do bhunanna na dtúr, d’fhéadfadh gá bheith ann an t-insreabhadh a chaidéalú, agus dá bharr sin bheadh íostarraingt áitiúil ghearrthréimhseach ar an maoschlár agus doirteadh ar chainéil an uisce dhromchla.
- 99 Mar gheall ar an íostarraingt teoranta agus ar an bpumpáil teoranta atá ag teastáil, meastar nach ndéanfar aon tionchar suntasach ar leibhéal an screamhuisce a shonrú ach amháin gar don phointe astarraingthe. Beidh aon tionchar teoranta leis an tréimhse ghairid phumpála. Laghdaíonn an íostarraingt go heaspóntúil amuigh ón bpointe astarraingthe. Is cianda ó réadmhaoine atá formhór na láithreacha túir agus, dá bhrí sin, ní dóchúil go mbeadh tionchar ag dí-uisciú na dtochailtí ar na toibreacha agus na tollphoill atá ann cheana mar go suitear iad sin de ghnáth cóngarach do réadmhaoine an úsáideora. Mar sin féin, cloífear le cur chuige réamhchúramach sa chás go dtagtar ar screamhuisce le linn tochailtí. Déanfar an gá le dí-uisciú d’fhonn boinn na dtúr a thógáil a dheimhniú ag céim na tógála. Sa chás go sainaithear screamhuisce i dtochailtí laistigh de 100 m ó thithe, déanfar monatóireacht agus measúnú ar leibhéal an screamhuisce agus an uisce.
- 100 Is féidir go mbeidh solaid ar fuaidreamh agus ábhair shalaithe san uisce a phumpáiltear ó na tochailtí. Cheal aon chóireála, d’fhéadfadh diúscairt an uisce sin chuig an talamh nó chuig an gcóras uisce dhromchla a bheith ina cúis le meath cháilíocht uisce an chórais ghlactha. Leagtar bearta maolaithe amach i **Rannán 7.6**.

- 101 Beidh baol truaillithe ithreach agus screamhuisce ann ó thrácht an tsuímh de bharr sceitheadh ola, breosla agus ábhar salaithe eile ó fheithiclí de thaisme. Leagtar bearta maolaithe amach i **Rannán 7.6**.

7.5.2.1 Tionchair Oidhreachta Geolaíche

- 102 Áirítear i measc an tionchair fhéideartha sa ghearrthéarma le linn chéim na tógála gníomhaíochtaí a bhaineann le bogadh, le tochailt agus le diúscairt ithreacha, ábhar éillithe (más ann dóibh) agus buncharraige agus balcadh ithreacha.
- 103 Téann an t-ailíniú gar do chúig shuíomh a sainaitníodh mar CGS nó Limistéir Oidhreachta Náisiúnta bheartaithe (pNHA). Is iad na suíomhanna seo a leanas a sainaitníodh: Sruthán Allt Maise, Caisleán Bhaile Ghib, an Bhóinn, Moiréan Ghalltroma agus Eiscir Bhaile Átha Troim.
- 104 Ní théann an t-ailíniú tríd an dá shuíomh seo a leanas: Caisleán Bhaile Ghib ná Eiscir Bhaile Átha Troim. Dá bhrí sin, ní bheidh tionchar ag an bhforbairt a bheartaítear ar na suíomhanna sin.
- 105 Téann an t-ailíniú thart gar do CGS na Bóinne ach níl aon túr laistigh de theorainneacha an CGS. Beidh dhá thúr suite i dtreo theorainn thoir CGS na Bóinne agus breis agus 60 m ón mBóinn. Dá bhrí sin, ní bheidh tionchar ag an bhforbairt a bheartaítear ar CGS na Bóinne. Pléadh an tionchar féideartha leis an GSI agus moltar bearta maolaithe i **Rannán 7.6**. Níor sainaitníodh aon tionchar suntasach le linn an chomhairliúcháin leis an GSI.
- 106 Tá sé beartaithe túr amháin a shuí laistigh de theorainn CGS Shruthán Allt Maise. Tá an túr sin suite breis agus 30 m ó Shruthán Allt Maise i bpáirc thalmhaíochta. Is é an nochtadh buncharraige laistigh de bhruacha na srutha agus in aice leo, a nochtann carraigeacha na tréimhse Carbónmhaire, an díol spéise geolaíochta ag suíomh Allt Maise. Pléadh an tionchar féideartha leis an GSI agus moltar bearta maolaithe i **Rannán 7.6**. Níor sainaitníodh aon tionchar suntasach le linn an chomhairliúcháin leis an GSI.
- 107 Tá sé beartaithe Túr 381 a shuí laistigh de theorainn CGS Mhoiréan Ghalltroma. Tá an túr sin lonnaithe i bpáirc thalmhaíochta gar do lár chuid Mhoiréan Ghalltroma. Is é an trasghearradh an príomhní inspéise ó thaobh na geolaíochta de ag suíomh Ghalltroma. Pléadh an tionchar féideartha leis an GSI agus moltar bearta maolaithe i **Rannán 7.6**. Níor sainaitníodh aon tionchar suntasach le linn an chomhairliúcháin leis an GSI. An Chéim Oibríoch
- 108 Ceanglóidh an fhorbairt a bheartaítear isteach san fhostáisiún atá ag Fearann na Coille cheana féin, rud a laghdóidh an tionchar ar an staid mar atá i láthair na huairé (i gcomparáid leis an riachtanas le fostáisiún breise nua a thógáil).

7.5.3 An Chéim Oibríoch

109 De dheasca chineál na forbartha, beidh innealra ar an suíomh ó am go ham. D'fhéadfadh astuithe éirí de thaisme dá bharr, i bhfoirm ligean ola, peitрил, nó díosail. D'fhéadfadh sé a bheith ina ábhar éillithe má théann sé isteach san ithir nó sa bhuncharraig.

110 Níl sé beartaithe fuíolluisce a scaoileadh go screamhuisce mar chuid den fhorbairt.

7.5.4 Díchoimisiúnú

111 Beidh an fhorbairt a bheartaítear ina cuid bhuan den bhonneagar tarchuir. Meastar go mairfidh an fhorbairt idir 50 agus 80 bliain. Bainfear é sin amach trí ghnáthchothabháil a dhéanamh ar an bhforbairt, í a athchóiriú más gá agus crua-earraí a athsholáthar nuair is gá. Níl aon phleananna leagtha amach maidir leis an líne lasnairde a dhíchoimisiúnú. Sa chás go ndéanfar cuid den bhonneagar a bheartaítear, nó an bonneagar ar fad, a dhíchoimisiúnú, bainfear gach túr, trealamh agus ábhar atá le díchoimisiúnú as an láithreán agus déanfar an talamh a atreisiú. Bheifí ag súil go mbeadh tionchair níos lú ná mar a bheadh le linn chéim na tógála agus nach mairfeadh an tionchar sin ach go gearrthéarmach.

7.6 BEARTA MAOLAITHE

112 Agus bealach na forbartha a bheartaítear á aithint, úsáideadh bearta chun tionchar a sheachaint. De dheasca chineál na forbartha a bheartaítear, is íseal atá scála an tionchair ar ithreacha, gheolaíocht agus hidrigeolaíocht.

7.6.1 Céim na Tógála

113 Áirítear le bearta chun tionchar na forbartha a bheartaítear ar gheolaíocht áitiúil a laghdú an oiread agus is féidir athúsáid ábhair ar an suíomh agus ábhar breise a fháil ó fhoinsí áitiúla. Sheachain suí na dtúr limistéir mhóna atá slán, agus dá bhrí sin ní bheidh aon tionchar ar hidreolaíocht na mbalc móna i gcóngarach an ailínithe.

114 Tá sé beartaithe an tionchar féideartha ar CGS Allt Maise, ar CGS Ghalltroma agus ar CGS na Bóinne a mhaolú. Tiocfar ar ithreacha agus ar bhuncharraig le linn oibreacha ag iniúchadh an tsuímh / thógáil na dtúr. Chuathas i gcomhairle leis an GSI ag gach céim den iarratas. Tá na bearta maolaithe seo a leanas i gceist:

- Leanúint le comhairliúchán le GSI;
- Tochailt a theorannú trí thochailt a dhéanamh ar an lorg riachtanach ag moiréan Ghalltroma amháin;

- Fanacht fad cuí amach ó Shruthán Allt Maise; agus
 - Cuirfidh an forbróir an GSI ar an eolas maidir le haon chuid / ghné nua shuntasach a nochtar laistigh de lorg an túir.
- 115 Déanfaidh conraitheoirí cuí gach dramhaíl tógála a stóráil, a bhainistiú, a bhogadh, a athúsáid nó a dhiúscairt ar bhealach cuí de réir na *nAchtanna um Bainistiú Dramhaíola, 1996 (arna leasú)* (feic Caibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS). Déanfar farasbarr ithreacha / fo-ithreacha a dhiúscairt ag áiseanna ceadúnaithe / ceadaithe um bainistiú dramhaíola. Déanfar farasbarr cruach a dhiúscairt / a aisghabháil as an suíomh ag suíomh ceadúnaithe. Beidh na ceadanna agus na cáipéisí riachtanacha dramhaíola ag teastáil le haghaidh gach ábhair dhramhaíola mar chuid den chlár tógála agus den CEMP. Cuireadh srac-Phlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála (CEMP) san áireamh in **Aguisín 7.1, Imleabhar 3B** den EIS, agus tá sé ina chuid de na cáipéisí iarratais. Cuirtear gach beart maolaithe ábhartha atá leagtha amach san EIS san áireamh sa srac-Phlean um Bainistiú Comhshaoil Tógála agus cuirfeadh san áireamh iad sa CEMP deiridh.
- 116 Stórálfar ithir agus fo-ithir thochailte cóngarach don limistéar tochailte. Déanfar ábhar tochailte a athúsáid in situ nuair is féidir. De ghnáth, déanfar 34m³ d'ithir / de charraig a thochailt ag gach láthair thúir idirghabhála agus déanfar thart ar 230 m³ d'ithir / de charraig a thochailt ó thúir uillinne. Sa chás nach bhfuil aon ábhar ann atá oiriúnach dá athúsáid ag úinéirí talún nó nár mhaith le húinéirí talún é a athúsáid, déanfar fo-ithir a dhiúscairt ag saoráid cheadúnaithe / cheadaithe de réir an *Achta um Bainistiú Dramhaíola, 1996 (arna leasú)* agus na rialachán a ghabhann leo. Sa chás go gcoinnítear fo-ithir, tá measúnú arna dhéanamh ag an éiceolaí ar an suíomh ag teastáil chun tionchar féideartha éiceolaíochta a íoslághdú. De ghnáth, athúsáideann úinéirí talún an fho-ithir. Mar sin féin, agus an cás is measa á thiomhdiú, déanfar farasbarr ábhair a dhiúscairt ag saoráid cheadúnaithe/cheadaithe. Tugtar tuilleadh sonraí in **Aguisín 7.2, Aguisíní Imleabhar 3D** den EIS faoi na saoráidí a measadh.
- 117 Déanfar measúnú amhairc ar gach ábhar a thochlófar le haghaidh truailliú, amhail smálú nó drochbholaíthe. Sa chás go dtabharfar smálú nó drochbholadh ar bith faoi deara, déanfar anailís ar shamplaí na hithreach sin le haghaidh ábhar salaithe le cinntiú nár truaillíodh an ithir roimhe. Má dhearbhaítear gurb éillithe atá aon chuid den ithir thochailte, déileálfar leis go cuí de réir an *Achta um Bainistiú Dramhaíola, 1996 (arna leasú)*, agus na rialachán a ghabhann leis. Mar a luadh thuas, dhéanfaí aon ábhar éillithe a dtiocfaí air a dhiúscairt ag áis cheadúnaithe de réir na *nAchtanna um Bainistiú Dramhaíola* agus na rialachán a ghabhann leo.
- 118 Chun aon tionchar féideartha ar an tsraith fodhromchla ó aon doirteadh ábhar a laghdú an oiread agus is féidir, stórálfar gach ola agus breosla a úsáidtear le linn na tógála ar dhromchla bundaithe sealadach dílsithe (i.e. dromchla plaisteach bundaithe cuimsitheach). Bogfar iad sin

- go dtí suíomh gach túir de réir mar a théann an tógáil ar aghaidh. Beidh athbhreoslú feithiclí tógála agus cur olaí hidrálacha nó bealaí ar fheithiclí ar bun ar shiúl ó chlasáin nó ó dhraenacha uisce dromchla. Ní cheadófar aon athbhreoslú laistigh de 50m de shruth nó d'abhainn. Stórálfar trealamh doirte agus pacáí ionsúiteacha hidreacarbóin sa limistéar agus cuirfear oiliúint ar oibríthe chun an trealamh sin a úsáid i gceart.
- 119 Má dhéantar cleachtais oibre a smachtú, mar shampla, trí thógáil talún a íoslaghdú, trí athláimhseáil ithreacha a sheachaint, trí ghluaiseachtaí feithiclí easbhóthair a íoslaghdú agus trí mhéid stoc-charn a laghdú, laghdófar balcadh agus creimeadh ábhar. Nuair a bheidh na hoibreacha ar fad críochnaithe, aischuirfear an bealach rochtana sealadach agus na limistéir tógála mórtimpeall na dtúr ar cuireadh isteach orthu nuair a bhí na bunsraitheanna túir á suiteáil agus na túir á dtógáil. Meastar gur dóchúil gur beag agus de chineál gearrthéarmach a bheidh aon tionchar.
- 120 Ní bheidh tionchar ag láithreach na líne 400 kV sa Bhóthar Mín ar oibríú mhianaigh na Teamhrach. Tá an mhianadóireacht ar fad sa sil-leagan SWEX 2 >750 m faoi bhun leibhéal na talún. Táthar ag tuar gur diomaibhseach an éifeacht a bheadh ag an líne. Déanfar teagmháil le mianaigh na Teamhrach le linn chéim na tógála / na céime oibríche chun a chinntiú nach dtiocfaidh aon choinbhleachtaí aníos.
- 121 Déanfar cothabháil sheachtainiúil agus seiceáil laethúil ar aon fheithiclí a úsáidfear le linn na céime oibríche chun a chinntiú go gceartófar aon damáiste nó aon ligean. Tá an tionchar féideartha teoranta de bharr mhéid umar breosla an ghléasra / na bhfeithiclí is mó a úsáidfear ar an suíomh. Glacfar réamhchúraimí chun doirteadh a sheachaint. Áirítear orthu sin:
- Úsáid a bhaint as coimeád tánaisteach, e.g. bundaí timpeall umair stórála ola;
 - Úsáid a bhaint as tráidirí silte timpeall gléasra soghluaiste;
 - Maoirseacht a dhéanamh ar gach seachadadh agus ar ghníomhaíochtaí athbhreoslaithe; agus
 - Limistéir neamh-thréscaoilteacha ar leith le haghaidh athbhreoslú atá ar shiúl ó dhraenacha uisce dromchla a shainiú agus a úsáid.
- 122 Is cianda ó áiteanna cónaithe atá formhór na láithreacha túir agus, dá bhrí sin, ní dóchúil go mbeidh tionchar ag dí-uisciú gearrthéarmach na dtoghailtí ar na toibreacha agus na tollphoill atá ann. Sa chás go bhfuil sé riachtanach dí-uisciú a dhéanamh chun na bunsraitheanna túir a thógáil cóngarach do thoibreacha, déanfar monatóireacht ar thoibreacha atá lonnaithe laistigh de 100 m de láthair na dtúr.

- 123 Is féidir go mbeidh solaid ar fuaidreamh san uisce a phumpáiltear ó na tochailtí. Bainfear úsáid as gnáthmhodhanna dí-uisciúcháin, lena n-áirítear teilgírí, tobarphointí nó caidéil intumtha. Is féidir go mbeidh síothlú ag teastáil chun laghdú a dhéanamh ar thiúchan na solad ar fuaidreamh ar mhaithe le cáilíocht an chórais uisce ghilactha a chosaint. Déanfar síothlú trí ghnáthchóras scagacháin uisce chun laghdú a dhéanamh ar an méid dríodair atá sa screamhuisce a ritheann chun srutha. Ní cheadófar scaoileadh díreach chuig sruthanna ná chuig aibhneacha.
- 124 Na bearta maolaithe a leagtar amach maidir le hithreacha, geolaíocht agus hidrigeolaíocht, déanfar iad a chur chun feidhme mar chuid den CEMP. Cuimseofar sa phlean sin na bearta maolaithe a leagtar amach san EIS, mar aon le haon bearta eile a mheastar a bheith riachtanach, agus tabharfar mionsonraí ann faoin gcleachtas tógála a bheartaítear le haghaidh na forbartha a bheartaítear. Is féidir CEMP imlíneach a aimsiú in Aguisín 7.1, **Aguisíní Imleabhar 3B** den EIS.

7.7 TIONCHAR IARMHARACH

- 125 Mar gheall ar nádúr na forbartha, is i gcéim na tógála a bheidh an tionchar féideartha geolaíoch is mó (lena n-áirítear ithir, fo-ithir agus buncharraig) a bhaineann leis an bhforbairt a bheartaítear. Meastar gur diomaibhseach agus gearrthéarmach a bheidh an tionchar geolaíoch a bhaineann le céim thógála na forbartha.
- 126 Maidir le céim oibríoch na forbartha, ní mheastar go mbeidh aon tionchar suntasach ar an gcomhshaol geolaíoch nó hidrigeolaíoch áitiúil mar thoradh ar chur chun feidhme na mbearta maolaithe atá forordaithe. Cinnteofar, trí na bearta maolaithe a sainiú a chur i bhfeidhm maidir leis an tionchar tuartha ar ithreacha, ar gheolaíocht agus ar hidrigeolaíocht, nach mbeidh ach tionchar iarmharach diomaibhseach i gceist.

7.8 IDIRCHADREAMH IDIR TOSCA COMHSHAOIL

- 127 Tá baol idirghaolta ann i gcás na n-ábhar comhshaoil 'uisce' agus 'flóra agus fána'. Tá idirghaolmhaireacht thábhachtach ag ithreacha, ag geolaíocht agus ag hidrigeolaíocht leis an gcomhshaol uisce agus éiceolaíochta ar na bealaí seo a leanas: mar dheitéarmanant do cheimic uisce; sreabhréisímí abhann; cumas stórála uisce agus láthair sruthchúrsa. Tá tionchar aige ar cháilíocht an uisce freisin i dtaca le cumas buncharraige agus sil-leagan dromchla truailleáin fhéideartha a scagadh. D'fhéadfadh tionchar féideartha éiceolaíochta teacht aníos trí mhíláimhseáil ithreacha nó trí shil-leagan ithreacha tochailte i limistéir atá íogair ó thaobh na héiceolaíochta de. Sainiú a chur i bhfeidhm an tionchar féideartha sin agus moltar maoluithe i **Rannán 7.5** agus i **Rannán 7.6** thuas.

- 128 Rinneadh measúnú bunaithe ar fhoinsí, ar chonairí agus ar ghabhdóirí féideartha feadh an línebhealaigh a shainithint. Má tá na trí ghné go léir (foinse, conair agus gabhdóir) i láthair, beidh nascacht ann agus beidh tionchar féideartha ar an ngabhdóir/ar na gabhdóirí. Ó thaobh uisce dromchla agus éiceolaíochta de, trasnaíonn an línebhealach éiceachórais talún atá spleách ar screamhuisce (GWDTE), is é sin, cSAC na Bóinne agus na hAbhann Duibhe. Níl túir ar bith lonnaithe sa cSAC. Meastar go sonrófar tionchar diomaibhseach mar chuid den fhorbairt seo a bheartaítear.
- 129 Ba cheart an chaibidil seo a léamh i gcomhar le **Caibidil 6** agus **Caibidil 8** den imleabhar seo den EIS agus le Caibidil 7, **Imleabhar 3B** den EIS.

7.9 CONCLÚIDÍ

- 130 Is é atá san fho-ithir atá faoi bhun an ailínithe go príomha ná sil-leagain tille neamhshortáilte, agus tá gainimh agus gairbhéil oigheardhobhracha i láthair freisin. Tá méideanna beaga de dhríodair bhoga, lena n-áirítear sil-leagain mhóna agus ghláracha, lonnaithe feadh an ailínithe a bheartaítear freisin. Beidh tionchar ag céim na tógála den fhorbairt a bheartaítear ar an ngeolaíocht trí úsáid bealaí rochtana sealadacha agus trí thochailtí atá ag teastáil le haghaidh bhunanna na dtúr agus an fhostáisiúin.
- 131 Mar gheall ar nádúr fhorbairt na líne tarchuir, is i gcéim na tógála a bheidh an tionchar féideartha geolaíoch is mó (lena n-áirítear ithir, fo-ithir agus buncharraig) a bhaineann leis an bhforbairt. Le linn na tógála, d'fhéadfadh an tionchar féideartha ar fho-ithir agus ar gheolaíocht de bharr na n-oibreacha a bheartaítear éirí as doirteadh breosla de thaisme, rud a d'fhéadfadh dochar a dhéanamh do chaighdeán na hithreach, na buncharraige agus an screamhuisce dá rithfeadh sé isteach sa talamh. Áirítear SAC na Bóinne / na hAbhann Duibhe leis na gabhdóirí íogaire. Mar atá leagtha amach i Rannán 7.7, cinnteofar, trí na bearta maolaithe a sainithníodh a chur i bhfeidhm maidir leis an tionchar tuartha ar ithreacha, ar gheolaíocht agus ar hidrigeolaíocht, nach mbeidh ach tionchar iarmharach diomaibhseach i gceist.
- 132 Roghnaíodh na láithreacha túir chun limistéir n-aithnítear go bhfuil sil-leagain locha, móin shlán agus móin réitithe iontu a sheachaint nuair is féidir. Níor sainithníodh móin shlán ag aon láthair thúir feadh an línebhealaigh. Dá réir sin, meastar nach mbeidh aon drochthionchar ag na tochailtí atá ag teastáil le haghaidh thógáil na bpríomhghnéithe den fhorbairt a bheartaítear ar an éiceachóras móna atá níos íogaire.
- 133 Níl coinne le haon drochthionchar suntasach ar an gcomhshaol geolaíoch ná hidrigeolaíoch mar gheall ar chéim na tógála nó ar an gcéim oibríoch den fhorbairt a bheartaítear.
- 134 Táthar ag tuar gur do-airithe a bheidh an tionchar ar ithreacha agus ar gheolaíocht.